

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΜΑΣΤΕΡ

Τραπεζικό σύστημα και Διαχείριση κινδύνου
κατά την διάρκεια
της χρηματοοικονομικής κρίσης

ΤΡΑΙΦΟΡΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ

ΑΠΕΡΓΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

ΤΡΙΠΟΛΗ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2013

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΜΑΣΤΕΡ

Τραπεζικό σύστημα και Διαχείριση κινδύνου
κατά την διάρκεια
της χρηματοοικονομικής κρίσης

ΤΡΑΙΦΟΡΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ

ΑΠΕΡΓΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

ΤΡΙΠΟΛΗ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2013

Περιεχόμενα

Περίληψη	6
Abstract	7
Εισαγωγή	8
Κεφάλαιο 1: Παγκόσμια Κρίση	9
1.1 Ιστορική Αναδρομή	9
1.2 Διεθνής Χρηματοπιστωτική Κρίση -2007	10
1.3 Πως φτάσαμε στην κρίση	11
1.4 Χρηματοοικονομική Μόχλευση	13
1.5 Εταιρίες πιστοληπτικής αξιολόγησης	14
1.6 Επιπτώσεις Χρηματοπιστωτικής Κρίσης στο Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα	15
Κεφάλαιο 2: Κίνδυνοι Χρηματοπιστωτικού Συστήματος	17
2.1 Πιστωτικός Κίνδυνος	18
2.2 Κίνδυνος αγοράς	20
2.3 Λειτουργικός κίνδυνος	20
Κεφάλαιο 3: Το έργο της επιτροπής της Βασιλείας για την τραπεζική εποπτεία	23
3.1.1 Βασιλεία I	24
3.2 Βασιλεία II	26
3.3 Οι ελλείψεις της Βασιλείας II- Το νέο πλαίσιο στην Βασιλεία III.....	28

Κεφάλαιο 4: Τεχνικές Διαχείρισης Κινδύνων	30
4.1 Αξία σε Κίνδυνο (VaR)	30
4.2 Σενάρια Ακραίων Καταστάσεων (Stress Tests)	32
4.3 Εμπειρική Ανάλυση	34
4.4 Τεχνικές διαχείρισης του κινδύνου επιτοκίων	35
4.4.1 Η μέθοδος του Ανοίγματος (Gap Analysis)	36
4.4.2 Η μέθοδος του Δείκτη Μέσης Διάρκειας (Duration Analysis)	36
4.5 Μέτρηση πιστωτικού κινδύνου	37
4.5.1 Credit Scoring	37
4.5.2 Credit Rating	38
4.6 Η μέθοδος του Back Testing	39
Κεφάλαιο 5: Μελέτη διαχείρισης κινδύνων – Εξέταση περίπτωσης Eurobank	40
5.1 Γενικές πληροφορίες Eurobank	40
5.2 Χρηματοοικονομικοί κίνδυνοι – Διαχείριση	40
5.2.1 Πιστωτικός κίνδυνος	41
5.2.2 Κίνδυνος Αγοράς	42
5.2.3 Κίνδυνος Ρευστότητας	43
5.2.4 Λειτουργικός Κίνδυνος	45
Κεφάλαιο 6: Συμπεράσματα	46
Βιβλιογραφία	47

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα εργασία γίνεται αναλυτική αναφορά στους κινδύνους που αντιμετωπίζουν οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί, κυρίως οι τράπεζες, και τις μεθόδους που ακολουθούν προκειμένου να τους αντιμετωπίσουν. Σκοπός της εργασίας είναι να εξετάσουμε κατά πόσο τα τραπεζικά ιδρύματα εφαρμόζουν αποτελεσματικά τους μηχανισμούς αντιμετώπισης κινδύνων, και τις ενέργειες που πραγματοποιούν ώστε να ανταπεξέλθουν με επιτυχία στον περιορισμό των απωλειών εξαιτίας μη επιθυμητών συνθηκών. Μελετούμε κυρίως τα εργαλεία, την μέθοδο και τα μέτρα που λαμβάνουν για την διαχείριση του κινδύνου. Εστιάζουμε την μελέτη χρονικά την περίοδο της χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2007, και εξετάσουμε την διαχείριση ακραίων μη επιθυμητών καταστάσεων, που οποία αποτελεί προτεραιότητα για τα πιστωτικά ιδρύματα ώστε να περιορίζουν τις απώλειες ως συνέπεια της πραγματοποίησής τους. Γίνεται αναλυτική αναφορά στην παγκόσμια οικονομική κρίση, και στις αλλαγές που επέφερε στο τραπεζικό σύστημα, μια σύντομη αναδρομή στις προηγούμενες χρηματοοικονομικές κρίσεις που ταλάνισαν το παγκόσμιο σύστημα. Στην συνέχεια γίνεται αναφορά στα διαφορετικά είδη χρηματοπιστωτικών κινδύνων που απασχολούν έντονα τον τραπεζικό χώρο, καθώς στα θεσμικά πλαίσια που αναπτύχθηκαν για τον έλεγχο και τον περιορισμό τους. Επίσης αναλύονται οι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται από τα τραπεζικά ιδρύματα για να αντιμετωπίσουν και να ελέγξουν τους κινδύνους. Στο τελευταίο μέρος της εργασίας εξετάζεται ως παράδειγμα ένα συγκεκριμένο τραπεζικό ίδρυμα, η τράπεζα Eurobank, και αναλύεται ο τρόπος που η συγκεκριμένη τράπεζα διαχειρίζεται τα βασικότερα είδη κινδύνων.

ABSTRACT

In this study we attempted to make a detailed reference to the risks faced by the financial institutions, mainly by banks, and the following methods to deal with these risks. This study aims to examine whether the banks can effectively control the risks, and the actions they take to cope with success in reducing losses due to unwanted circumstances. We study, focusing on the tools, methods and measures taken to manage the risk. We focus during the period of the financial crisis of 2007, and we study the management of extreme unwanted statements, which is a priority for financial institutions to reduce losses as a consequence of their occurrence. There is a detailed reference to the global economic crisis, and the changes that took place into the banking system, a brief flashback in the previous financial crises afflicting the global system. Then we refer to the different types of financial risks that concern the banking sector as the institutional framework developed for the control and containment. Also we analyzed the methods used by banks to address and monitor risks. In the last part of this paper we examined as an example of a particular bank, Eurobank, and we analyze the ways that this particular bank manages the main types of risks.

Εισαγωγή

Η σύγχρονη χρηματοοικονομική κρίση ανέδειξε τα πολλά προβλήματα που δημιουργήθηκαν από την μη αποτελεσματική διαχείριση των χρηματοπιστωτικών κινδύνων. Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και κυρίως ο τραπεζικός τομέας καλείτε να αναλάβει το κόστος και να αντιμετωπίσει τις συνέπειες της κρίσης, όπως τις καθυστερούμενες δανειακές οφειλές, το υψηλό κόστος ρευστότητας κτλ.

Η κρίση ανέδειξε πόσο ζωτικής σημασίας είναι η διαχείριση των κινδύνων στον τραπεζικό τομέα, και η αναγκαιότητα εφαρμογής των αναγκαίων διατάξεων στην καθημερινή εργασία των τραπεζών. Αυτό έγινε αντιληπτό αρκετά νωρίς, και αυτό φαίνεται από τις ενέργειες της Επιτροπής της Βασιλείας που θέσπισε κανόνες για την εύρυθμη λειτουργία των πιστωτικών ιδρυμάτων. Ορίστηκαν πιο αποτελεσματικοί και αυστηροί κανόνες για την αντιμετώπιση, διαχείριση και έλεγχο των κινδύνων.

Η διαχείριση των χρηματοπιστωτικών κινδύνων (Risk Management) αποτελεί βασική λειτουργία κάθε τραπεζικού ιδρύματος. Η πιθανότητα έλευση του κινδύνου και οι συνέπειες που αυτό θα επιφέρει (ζημιά και συστημικός κίνδυνος) δημιουργεί την ανάγκη ύπαρξης ειδικού τομέα που να ασχολείται αποκλειστικά με αυτό.

Στην παρούσα μελέτη αρχικά γίνεται μια σύντομη αναφορά στις προηγούμενες χρηματοοικονομικές κρίσεις που έλαβαν χώρα στο παρελθόν μέχρι και τις μέρες μας. Στην συνέχεια φτάνουμε στην τελευταία χρηματοοικονομική κρίση του 2007, αναλύεται ο λόγος και οι πολιτικές που οδήγησαν στην κρίση, καθώς και η επίπτωση της κρίσης στο σύγχρονο τραπεζικό σύστημα.

Στην συνέχεια γίνεται μια λεπτομερής αναφορά στους πιο σημαντικούς χρηματοπιστωτικούς κινδύνους, πως εμφανίζονται και τι αφορούν. Ακολουθεί η ανάλυση των συμφώνων της Επιτροπής της Βασιλείας για την εποπτεία των τραπεζικών ιδρυμάτων, και πως οι ελλείψεις των συμφώνων οδήγησαν στην εξέλιξή τους.

Στο τελευταίο μέρος αναλύεται ο τρόπος με τον οποίο τα πιστωτικά ιδρύματα διαχειρίζονται τους κινδύνους, και οι διαφορετικές τεχνικές και μέθοδοι που χρησιμοποιούν, καθώς και μία μελέτη για το πώς αντιμετωπίζει τους τραπεζικούς κινδύνους η τράπεζα Eurobank.

Κεφάλαιο 1:

Παγκόσμια κρίση

Η πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση επεκτείνεται στο χρονικό διάστημα της τριετίας 2007 με 2009. Προτιμάται ο όρος πρόσφατη και όχι τρέχουσα κρίση, καθώς τα αρνητικά αποτελέσματα αναφέρονται πλέον σε ορισμένα κράτη που συνεχίζουν να επηρεάζονται από τα αποτελέσματα της [1], κυρίως λόγω δημοσιονομικών προβλημάτων που εκδηλώθηκαν με έντονο τρόπο σε δεύτερο χρόνο.

Παρακάτω θα κάνουμε μια σύντομη ανασκόπηση των μεγαλύτερων οικονομικών κρίσεων που σημειώθηκαν στο παρελθόν, καθώς και των αποτελεσμάτων τους. Η σύντομη αναδρομή θα μας οδηγήσει στην πρόσφατη χρηματοοικονομική κρίση που τα αποτελέσματα της τα βιώνουμε τα τελευταία έτη.

1.1 Ιστορική αναδρομή

Η σοβαρότερη οικονομική κρίση στην σύγχρονη παγκόσμια ιστορία αποτελεί η κρίση του 1929. Η διάρκειά της διέφερε από κράτος σε κράτος- η χρονική διαφορά που είχε καταγραφεί μεταξύ των κρατών ήταν από 1 μέχρι 10 χρόνια. Ξεκίνησε στις 24 Οκτωβρίου του 1929, την *Μαύρη Πέμπτη* όπως χαρακτηριστικά ονομάστηκε. Την ημέρα εκείνη 13 εκατομμύρια μετοχές άλλαξαν χέρια, από τον πανικό των επενδυτών. Μέχρι τότε, η Αμερική ευημερούσε, οι αγορές απέδιδαν σημαντικά κέρδη με τις αξίες των μετοχών να βρίσκονται σε υψηλά επίπεδα, και τον κόσμο να δανείζεται για να αγοράζει μετοχές [2]. Η κατάσταση χειροτέρευε συνεχώς, με τις τράπεζες που έχουν επενδύσει τα χρήματα των πελατών σε μετοχές να καταρρέουν, εταιρίες να πτωχεύουν και η ανεργία να εκτοξεύεται. Στα μέσα του 1930 η αμερικανική οικονομία έχει παραλύσει: από τις Ηνωμένες Πολιτείες η κρίση επεκτάθηκε γρήγορα σε όλο σχεδόν τον κόσμο- με την Γερμανία και την Αγγλία να θίγονται περισσότερο. Άλλα και οι λιγότερο ανεπτυγμένες οικονομίες πλήττονται εξίσου, καθώς δεν μπορούν να αντέξουν την οικονομική κρίση. Οι κοινωνικές επιπτώσεις είναι επίσης τρομακτικές: 13 εκατομμύρια άνεργοι στις Ηνωμένες Πολιτείες, 6 εκατομμύρια στην Γερμανία, πολλές επιχειρήσεις να κλείνουν, και οι αγρότες να πλήττονται εξίσου, καθώς δεν μπορούσαν να πουλήσουν το εμπόρευσμά τους.

Συνέπεια της κρίσης είναι ο έντονος κρατικός παρεμβατισμός και η μεγάλη κεφαλαιοκρατική συγκέντρωση. Με την άνοδο του Ρούζβελτ στην εξουσία, το κράτος αναλαμβάνει τον ρόλο του επενδυτή για να βοηθήσει στην αναθέρμανση της οικονομίας. Γίνονται σημαντικές επενδύσεις μεγάλων ποσών, ειδικά στην πολεμική βιομηχανία.

Η επόμενη σημαντικότερη κρίση που έπληξε το διεθνές οικονομικό στερέωμα συνέβη το 1973. Τον Οκτώβριο οι χώρες μέλη του ΟΠΕΚ αποφάσισαν να επιβάλλουν εμπάργκο στην αποστολή πετρελαίου σε ΗΠΑ, Δυτική Ευρώπη και Ιαπωνία, για την υποστήριξη που παρείχαν στο Ισραήλ. Το αποτέλεσμα ήταν η εκτίναξη των τιμών του πετρελαίου στα ύψη- χαρακτηριστικό είναι ότι από 3 δολάρια το βαρέλι έφτασε τα 20. Η δραματική αυτή άνοδος είχε σαν αντίκτυπο την άνοδο στις τιμές των καταναλωτικών, κυρίως, προϊόντων, ειδικά εκείνων που επηρεάζονται άμεσα όπως τα πλαστικά. Οι επενδύσεις και η ζήτηση μειώθηκαν, το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών στις περισσότερες χώρες παρουσίασε έλλειμμα. Οι δυτικές κυβερνήσεις προσπάθησαν να αντιμετωπίσουν την ύφεση με επεκτατική δημοσιονομική πολιτική, με τον κρατικό παρεμβατισμό και την αύξηση των κρατικών δαπανών. Το σημαντικότερο πρόβλημα που έπρεπε να αντιμετωπίσουν ήταν τα υψηλά ποσοστά ανεργίας.

Η δεύτερη πετρελαϊκή κρίση χρονολογείται το 1979 όπου με την πτώση του Σάχη του Ιράν την ίδια χρονιά και την άνοδο στην εξουσία των μουσουλμάνων αρχίζει εκ νέου η άνοδος των τιμών του πετρελαίου. Τα αποτελέσματα της δεύτερης πετρελαϊκής κρίσης είναι παρόμοια με της πρώτης – πληθωρισμός και ανεργία έπληξαν και πάλι τα περισσότερα κράτη.

Η επόμενη δεκαετία χαρακτηρίζεται από την ανάπτυξη των οικονομιών των περισσότερων κρατών, με τις αγορές να καταγράφουν σημαντικά κέρδη. Η άνοδος αυτή τερματίστηκε απότομα τον Οκτώβριο του 1987 με την ραγδαία πτώση του Dow Jones στις 19 Οκτωβρίου του 1987 (γνωστή ως Μαύρη Δευτέρα). Τα αίτια της κρίσης έχουν να κάνουν με την οικονομική κατάσταση των Ηνωμένων Πολιτειών, το εμπορικό έλλειμμα, αλλά και τις αρνητικές εξελίξεις στο πολιτικό περιβάλλον με την κρίση στον Περσικό Κόλπο.

1.2 Διεθνής Χρηματοπιστωτική Κρίση - 2007

Περίπου 80 χρόνια μετά την τελευταία χρηματοοικονομική κρίση του 1929, αλλά και τις πετρελαϊκές κρίσεις, έρχεται από την Αμερική η μεγάλη κρίση του αιώνα που διανύουμε. Δημιουργήθηκε από την πρόβλημα που παρουσιάστηκε στην αγορά των στεγαστικών

δανείων στις Ηνωμένες Πολιτείες, αλλά και την αλόγιστη χρήση των δομημένων επενδυτικών προϊόντων.

Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι μέχρι και τις αρχές του 2007 η παγκόσμια οικονομία λειτουργούσε σε περιβάλλον μεγάλης αισιοδοξίας. Η ανάπτυξη δημιουργούσε ευδαιμονία και οι υπερβολές και η ανάληψη ρίσκου γίνονταν χωρίς πολύ σκέψη. Λίγοι ήταν εκείνοι που είχαν αντιληφθεί την σοβαρότητα της κατάστασης ακόμα και μετά από ένα περίπου χρόνο από την έναρξη της κρίσης. Αυτός ήταν και ο λόγος που άφησαν να προχωρήσει σε χρεωκοπία η επενδυτική τράπεζα Lehman Brothers. Μετά την αναστάτωση που προκάλεσε στην παγκόσμια οικονομία η πτώση της Lehman Brothers, έγινε αναδίπλωση της πολιτικής των Ηνωμένων Πολιτειών, με την έκτακτη οικονομική ενίσχυση της AIG, του αμερικανικού ασφαλιστικού κολοσσού, όπως επίσης και την έκτακτη βοήθεια του τραπεζικού συστήματος από την κυβέρνηση των ΗΠΑ.

Η Ευρώπη επηρεάστηκε από την κρίση, με το μεγαλύτερο χτύπημα να το δέχεται η Ισλανδία, καθώς οι τράπεζες της είχαν έκθεση στα τοξικά ομόλογα. Το Ηνωμένο Βασίλειο αντιμετώπισε την κρίση με τον ίδιο τρόπο που έδρασαν οι Ηνωμένες Πολιτείες, δηλαδή την άμεση ενίσχυση των τραπεζών από το κράτος, με κρατικοποιήσεις και συγχωνεύσεις.

1.3 Πως φτάσαμε στην κρίση

Το αποτέλεσμα είναι όλο και περισσότεροι να θεωρούν ότι απέτυχε το σύστημα της ελεύθερης αγοράς, και ότι είναι απαραίτητη η ύπαρξη ενός ευρύτερου κρατικού μηχανισμού. Η απελευθέρωση των αγορών δοκιμάστηκε και οδηγήθηκε σε αποτυχία, οπότε αντίστοιχα χρειάζεται να οριστούν αυστηρότεροι κανόνες και να υπάρχει μεγαλύτερος και σωστότερος έλεγχος.

Το γεγονός είναι ότι το τραπεζικό σύστημα ανέλαβε, μέσω νέων χρηματοοικονομικών προϊόντων, αυξημένο κίνδυνο. Στο παραδοσιακό τραπεζικό περιβάλλον, η ανάληψη ρίσκου συνδέεται πάντα με την δυνατότητα που διαθέτει το σύστημα να υποστεί τις συνέπειες, έτσι ένα τραπεζικό ίδρυμα παραμένει πολύ προσεκτικό ως προς τις κινήσεις του που ενδεχομένως να του επιφέρουν ζημιές. Αυτό που επιζητούσαν ήταν, πχ. στην περίπτωση ενός στεγαστικού δανείου, ο δανειολήπτης να το διατηρήσει μέχρι την λήξη του, συνεπείς με τις πληρωμές του. Η κερδοφορία της τράπεζας ήταν συνδεδεμένη με την σωστή εξυπηρέτηση των δανειακών προϊόντων, και οποιαδήποτε απώλεια (καθυστέρηση αποπληρωμής ή μη αποπληρωμή) καταγράφονταν ως ζημία.

Με την δημιουργία όμως σύγχρονων προϊόντων που δίνουν την δυνατότητα μεταφοράς των συνεπειών σε τρίτους, το τραπεζικό ίδρυμα γίνεται περισσότερο ελαστικό, καθώς δεν θα υποστεί άμεσες συνέπειες από την πιθανότητα έλευσης του κινδύνου. Στην περίπτωση αυτή, 'πουλάει' το στεγαστικό δάνειο σε τρίτο, οπότε δεν τον ενδιαφέρει άμεσα εάν ο δανειολήπτης θα είναι συνεπείς. Με αυτήν την έννοια, οι τράπεζες πριν την κρίση είχαν την δυνατότητα και την ευκαιρία να πωλούν τραπεζικά προϊόντα σε όλους, χωρίς να επιβάλλουν αυστηρά κριτήρια, καθώς μετατόπιζαν τον κίνδυνο. Δεν ήταν στις άμεσες προτεραιότητες ο έλεγχος του κινδύνου, με τον τρόπο αυτό, καθώς η έλευσή του δεν δημιουργεί άμεσο πρόβλημα στο τραπεζικό ίδρυμα.

Το παραπάνω σχήμα διατηρήθηκε για αρκετό καιρό κυρίως στις Ηνωμένες Πολιτείες. Η στεγαστική αγορά διογκώθηκε, η χορήγηση ενυπόθηκων δανείων υψηλού κινδύνου (subprime mortgages) αύξησε αντίστοιχα το ποσοστό ιδιοκατοίκησης από το 64% το 1994 στο 69,2% το 2004[14]. Αντίστοιχα αυξήθηκε το χρέος των νοικοκυριών σε μια δεκαετία από 100% στο 130 %, καθώς πολλοί ιδιοκτήτες προσπάθησαν να εκμεταλλευτούν τις αυξημένες τιμές των κατοικιών με αναχρηματοδότηση και χαμηλά επιτόκια. Πολλοί επίσης ήταν εκείνοι που προχώρησαν σε επιπλέον δανεισμό για να ικανοποιήσουν καταναλωτικές ανάγκες. Όσο η αξία των οικημάτων ήταν σε υψηλά επίπεδα, και όσο οι δανειολήπτες συνέχιζαν να είναι συνεπείς προς τις υποχρεώσεις τους, δεν παρουσιαζόταν κανένα πρόβλημα. Από το 2006 η υπεριοκόδομηση δημιούργησε υπερπροσφορά κατοικιών και αντίστοιχη συμπίεση τιμών. Μόλις τα επιτόκια των στεγαστικών δανείων άρχισαν να αυξάνονται και οι δανειολήπτες να αντιμετωπίζουν σοβαρό πρόβλημα αποπληρωμής, και παράλληλα οι τιμές των ακινήτων να παρουσιάζουν μείωση, τότε το όλο σχήμα άρχισε να καταρρέει [11]. Τον Αύγουστο του 2008 περίπου 9,2 % από το σύνολο των ενυπόθηκων στεγαστικών δανείων βρισκόταν σε καθυστέρηση ή σε διαδικασία κατάσχεσης.

Αντίστοιχα σημαντικό ρόλο στην επέκταση της χρηματοοικονομικής κρίσης διαδραμάτισε η πρακτική των τιτλοποιήσεων. Με τις τιτλοποιήσεις οι τράπεζες έχουν την δυνατότητα να μεταφέρουν εκτός των ισολογισμών τους στοιχεία του ενεργητικού τους. Οι τιτλοποιήσεις αυξήθηκαν από 55% το 2001 στο 75% το 2006.

Πολλοί είναι εκείνοι που υποστηρίζουν ότι υπήρχε ένα κλίμα 'απληστίας' που δημιουργήθηκε και επεκτάθηκε από τα υψηλά κέρδη που πραγματοποιήθηκαν με την χρησιμοποίηση σύνθετων χρηματοοικονομικών προϊόντων. Οι σύμβουλοι των hedge funds – αμοιβαία κεφάλαια υψηλού κινδύνου, προχωρούσαν σε επενδύσεις υψηλού κινδύνου με μεγάλη κερδοφορία για τους ίδιους (που σε ορισμένες περιπτώσεις ξεπερνούσε το 20%, συν

2% κόστος διαχείρισης). Στην περίπτωση απωλειών, τις ζημιές κατέγραφαν μόνο οι επενδυτές. Για αρκετά χρόνια οι επενδυτές δέχονταν την παραπάνω κατάσταση καθώς τα κέρδη ήταν πολλά και για τους ίδιους, καθώς οι αγορές για πολλά χρόνια απέδιδαν υψηλές αποδόσεις. Με τον τρόπο αυτό οι διαχειριστές και το τραπεζικό σύστημα γενικότερα επιδόθηκε σε ένα αγώνα επίτευξης κερδών χωρίς να τους ενδιαφέρει να υπολογίζουν τους πιθανούς κινδύνους, καθώς συμμετείχαν μόνο στα κέρδη και όχι στις απώλειες. Όπως χαρακτηριστικά τονίζει ο Martin Wolf, μόνο η οικονομική βιομηχανία έχει το ταλέντο της ιδιωτικοποίησης των κερδών και της κοινωνικοποίησης των ζημιών [12].

1.4 Χρηματοοικονομική Μόχλευση

Από το 2004 και μετά, η μόχλευση του χρηματοοικονομικού συστήματος στις Ηνωμένες Πολιτείες είχε αυξηθεί σημαντικά. Γνωρίζουμε ότι ο μεγάλος βαθμό μόχλευσης των ιδίων κεφαλαίων με δανειακά κεφάλαια παρουσιάζει μεγάλους κινδύνους. Παρόλα αυτά, πολλά πιστωτικά ιδρύματα επένδυσαν σε τίτλους που στηρίζονταν σε ενυπόθηκα δάνεια. Η στρατηγική αυτή ήταν επιτυχημένη και απέδιδε κέρδος, καθώς οι τιμές των ακινήτων ανέβαιναν διαρκώς και οι υποχρεώσεις των νοικοκυριών ήταν τακτοποιημένες, δηλαδή οι δανειολήπτες πλήρωναν και ήταν συνεπείς στις δόσεις τους. Έτσι βασίστηκαν στην κατάσταση αυτή, χωρίς να υπολογίζουν τις συνέπειες των κινδύνων που αναλάμβαναν, τόσο οι επενδυτές όσο και τα τραπεζικά ιδρύματα, και πολλαπλασίασαν τις τοποθετήσεις τους σε σύνθετες επενδύσεις.

Το 2007 με την αδυναμία των επενδυτών να πληρώσουν τα δάνεια τους, μειώθηκαν κατακόρυφα οι αξίες των τίτλων αυτών. Η αναστάτωση ώθησε τους επενδυτές να απαιτήσουν τα δανεισθέντα κεφάλαια, και τις τράπεζες να αντιμετωπίζουν άμεσο πρόβλημα ρευστότητας.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα για την πολύ μεγάλη ανάπτυξη των χρηματοπιστωτικών προϊόντων πριν την έλευση της κρίσης του 2007 είναι το μέγεθος των CDSs (Credit Default Swaps) και των CDOs (Collateralized Debt Obligations). Μέχρι το τέλος του 2007, η αγορά των παραπάνω προϊόντων έφτασε το αστρονομικό ποσό των 60 τρισεκατομμυρίων ευρώ. Η πραγματική αξία τους ωστόσο παραμένει πολύ προβληματική, καθώς δεν είναι εύκολο να εκτιμηθεί. Δεν υπάρχει διαφάνεια, και οι επενδυτές δεν είχαν υπολογίσει σωστά τον κίνδυνο που υπήρχε στο χαρτοφυλάκιό τους. Ή, ακόμα χειρότερα, όταν το κατάλαβαν προσπάθησαν μάταια να ρευστοποιήσουν σε ικανοποιητική τιμή. Ο πανικός που ακολούθησε έριξε κατακόρυφα τις αξίες εξαγοράς.

Τα παράγωγα προϊόντα (derivatives) και τα προθεσμιακά συμβόλαια (futures) είναι τα νέα προϊόντα που δημιουργήθηκαν και επιτρέπουν στα στελέχη των χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων να δημιουργούν συνθήκες δανεισμού με ελάχιστο κόστος. Πραγματικά η χρησιμοποίηση παράγωγων προϊόντων βοηθάει μια εταιρεία να μειώσει σημαντικά τον κίνδυνο, επενδύοντας σε σύνθετες θέσεις και εξασφαλίζοντας σταθερές τιμές προϊόντων για το μέλλον.

Ο αυξημένος ανταγωνισμός και οι γρήγορες εναλλαγές στο οικονομικό περιβάλλον ώθησε τις τράπεζες να αναλάβουν περισσότερους κινδύνους. Οφείλεται κυρίως στις αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν στον τραπεζικό τομέα τις τελευταίες δεκαετίες, με τα νέα αυτά προϊόντα και υπηρεσίες.

Δεν ήταν εύκολο να εκτιμηθεί το λάθος, και ολόκληρος ο μηχανισμός στηρίχθηκε σε υποθέσεις- που είναι πολύ πιθανόν να αποδειχθούν λανθασμένες. Η έκδοση τίτλων επί τίτλων κάνει και τους πιο έμπειρους οικονομικούς αναλυτές ανίκανους να κατανοήσουν τον κίνδυνο, καθώς τα εμπλεκόμενα μέρη είναι πάρα πολλά. Η χρηματοοικονομική αυτή αλυσίδα ενέπλεκε πολλά μέρη, και ήταν πολύ δύσκολο να βρεθεί στην ουσία που ακριβώς είχε τοποθετηθεί ένας επενδυτής.

1.5 Εταιρίες πιστοληπτικής αξιολόγησης.

Πολλοί είναι εκείνοι που θεώρησαν ότι ένα μεγάλο μέρος της ευθύνης για την κρίση που βιώνουμε τα τελευταία χρόνια έχουν οι εταιρίες πιστοληπτικής αξιολόγησης. Οι εταιρίες αυτές πριν την κρίση έδιναν υψηλά ποσοστά θετικής αξιολόγησης σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και προϊόντα χωρίς να υπολογίζουν ή να εκτιμούν σωστά τον κίνδυνο, βοηθώντας στην επιπλέον αύξησή του. Οι υψηλές αξιολογήσεις ωθούσαν όλο και περισσότερους στην συμμετοχή σε τέτοια προϊόντα, και στην συγκεκριμένη περίπτωση στους τίτλους των ενυπόθηκων στεγαστικών δανείων υψηλού κινδύνου. Έτσι, με τις ευνοϊκές αξιολογήσεις που λάμβαναν για μεγάλα χρονικά διαστήματα οι τίτλοι αυτή, είχαν καταταγεί στο ίδιο επίπεδο με άλλους τίτλους υψηλής ποιότητας, τίτλους που μόνο παραδοσιακά και μακροχρόνια προϊόντα είχαν μέχρι τότε. Χαρακτηριστικό είναι ότι και κατά την διάρκεια της κρίσης, οι εταιρίες αξιολόγησης διατηρούσαν υψηλά στις αξιολογήσεις του τα προϊόντα αυτά, και μόνο μετά από αρκετό καιρό προχώρησαν στην υποβάθμισή τους.

1.6 Επιπτώσεις Χρηματοπιστωτικής Κρίσης στο Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα

Οι εξελίξεις στο διεθνές τραπεζικό περιβάλλον δημιουργούν αλλαγές στις συνθήκες λειτουργίας των ελληνικών τραπεζών, προσπαθώντας να μείνουν ανταγωνιστικές. Έτσι προχωρούν κι αυτές σε αναδιάρθρωση των στόχων και των δομών τους, παρέχουν σύγχρονες υπηρεσίες, και προσπαθούν να διαχειριστούν το κόστος και τον κίνδυνο.

Το Ελληνικό Τραπεζικό σύστημα επηρεάστηκε από την διεθνή χρηματοπιστωτική κρίση, όχι όμως στον βαθμό που αντίστοιχα επηρεάστηκαν οι ευρωπαϊκές τράπεζες. Αυτό οφείλεται σε δύο βασικούς λόγους:

Πρώτον, οι ελληνικές τράπεζες διαθέτουν υψηλή κεφαλαιακή επάρκεια που αποτέλεσε σημαντικό παράγοντα ισχυροποίησής τους και προφύλαξής τους από κινδύνους που η κρίση έφερε. Οι καταθέτες διατήρησαν σε μεγάλο βαθμό την εμπιστοσύνη τους στις ελληνικές τράπεζες. Ο παράγοντας που θα μπορούσαμε να επισημάνουμε ότι επηρεάστηκε από την κρίση είναι η αύξηση των επιτοκίων που σημειώθηκε στην διατραπεζική αγορά, αν και η εξάρτηση των ελληνικών τραπεζών από την αγορά είναι σχετικά περιορισμένη.

Δεύτερον, οι εγχώριες τράπεζες δεν ήταν εκτεθειμένες σε τοξικά ομόλογα, τα οποία μετά την κρίση έχασαν μεγάλο ποσοστό της αξίας τους. Δεν ήταν λοιπόν υποχρεωμένες να καταγράψουν ζημιές από τέτοιου είδους χρηματοπιστωτικά προϊόντα. Το χαρτοφυλάκιό τους ήταν σε μεγάλο βαθμό διασφαλισμένο σε σχέση με το αντίστοιχο των ευρωπαϊκών τραπεζών, και στηρίζονταν κατά μεγάλο ποσοστό τις παραδοσιακές τραπεζικές εργασίες, και στην διεθνή τους δραστηριότητα που ανέπτυξαν. Στηρίχθηκαν δηλαδή στην επέκταση της στεγαστικής και καταναλωτικής πίστης, που η ανάπτυξή τους εξελίχθηκε με αργό ρυθμό στην Ελλάδα σε σχέση με την παγκόσμια αγορά, καθώς και στην εδραίωσή τους σε χώρες των Βαλκανίων και της Νοτιανατολικής Ευρώπης. Βέβαια, τα χρόνια δημοσιονομικά προβλήματα που αντιμετώπισε και αντιμετωπίζει η χώρα μας, παράλληλα με την καταναλωτική οικονομική πολιτική που ακολουθήθηκε για δεκαετίες, δημιούργησε τις συνθήκες για την εμφάνιση της ύφεσης που διανύουμε μέχρι και στις μέρες μας.

Το άμεσο πρόβλημα που δημιουργήθηκε είναι η αδυναμία των ελληνικών τραπεζών να αντλήσουν κεφάλαια από την διατραπεζική αγορά. Αυτό αντιμετωπίστηκε με μια δέσμη μέτρων από την ελληνική κυβέρνηση, αρχικά με την παροχή ρευστότητας στο ελληνικό

τραπεζικό σύστημα ύψους 28 δις. ευρώ. Στην συνέχεια προχώρησαν σε άντληση ρευστότητας από τίτλους του δημοσίου και ενίσχυση μέσω έκδοσης προνομιούχων μετοχών.

Όμως η δυσμενής κατάσταση της ελληνικής οικονομίας οδήγησε σε ανασφάλεια και δυσπιστία των αγορών για την περαιτέρω πορεία της ελληνικής οικονομίας, με συνέπεια την αύξηση των επιτοκίων δανεισμού και τον ουσιαστικό αποκλεισμό από τις αγορές χρήματος. Η ελληνική κυβέρνηση προχώρησε στον μηχανισμό στήριξης του Διεθνές Νομισματικού Ταμείου και στην εφαρμογή του μνημονίου, ώστε να αποφύγει την χρεοκοπία και τις ανεπιθύμητες συνέπειες που θα επέφερε.

Η χρηματοοικονομική κρίση δημιούργησε πρόβλημα στην ορθή λειτουργία του ελληνικού τραπεζικού συστήματος στα παρακάτω επίπεδα:

- Μείωση ρευστότητας
- Μείωση ποσοστού κερδοφορίας
- Περιορισμό των χορηγήσεις
- Αύξηση των προβλέψεων
- Επιδείνωση του δανειακού χαρτοφυλακίου.

Κεφάλαιο 2:

Κίνδυνοι Χρηματοπιστωτικού Συστήματος

Ως κίνδυνος μπορεί να ορισθεί ο συνδυασμός της πιθανότητας πραγματοποίησης ενός γεγονότος και των συνεπειών του. Είναι η πιθανότητα ζημίας, βλάβης ή τραυματισμού, δηλαδή η εμφάνιση καταστάσεων που μπορούν να χαρακτηριστούν ως ανεπιθύμητες. Ο κίνδυνος συνδέεται με κάθε δραστηριότητα του ανθρώπου.

Στο τραπεζικό σύστημα ο κίνδυνος σχετίζεται με την πιθανότητα να συμβεί ένα γεγονός που θα φέρει αρνητικό αποτέλεσμα στην λειτουργία της τράπεζας, η πιθανότητα το αποτέλεσμα μιας τραπεζικής εργασίας ή επένδυσης να έχει διαφορετικό από το αναμενόμενο αποτέλεσμα. Εάν το αποτέλεσμα είναι μεγαλύτερο από το αναμενόμενο, αυτό αποτελεί κέρδος για μια επιχείρηση και είναι επιθυμητό, στην αντίθετη όμως περίπτωση η επιχείρηση καταγράφει ζημία. Οι τράπεζες αντιμετωπίζουν πολλούς κινδύνους, που συνδέονται με την καθημερινή τους λειτουργία, τις επιχειρηματικές δραστηριότητες και συναλλαγές. Οι οργανισμοί που αναλαμβάνουν υψηλό βαθμό κινδύνου έχουν και περισσότερες πιθανότητες να αντιμετωπίσουν προβλήματα λειτουργίας στο μέλλον. Από την άλλη μεριά οι τράπεζες που δεν αναλαμβάνουν κινδύνους είναι πιθανόν να μην αναπτυχθούν και να παραμένουν στάσιμες.

Εξετάζοντας διαχρονικά την κατάσταση που επικρατεί στο τραπεζικό σύστημα, και κυρίως κατά την διάρκεια της χρηματοοικονομικής κρίσης, βλέπουμε την ανάγκη διαχωρισμού και κατανομής των κινδύνων που αντιμετωπίζουν τα τραπεζικά ιδρύματα. Η διαχείριση τους κρίνεται επιτακτική, ώστε οι τράπεζες να δρουν σε περιβάλλον που να διέπεται από ασφάλεια και εμπιστοσύνη, και να λαμβάνουν σωστές αποφάσεις. Οι κίνδυνοι πρέπει να σταθμίζονται ανάλογα, να ελέγχονται οι τιμές και οι όροι των χρηματοοικονομικών προϊόντων και υπηρεσιών που είναι υπό διαχείριση.

Η διαδικασία διαχείρισης των κινδύνων χωρίζεται σε τρία επίπεδα:

- Ταυτοποίηση του κινδύνου: Στην ταυτοποίηση (identification) ο κίνδυνος αναγνωρίζεται, ταξινομείται και κατατάσσεται. Είναι πολύ σημαντικό να γνωρίζουμε τον κίνδυνο που πρόκειται να αντιμετωπίσουμε. Σε αντίθετη περίπτωση μπορεί το αποτέλεσμα να μην είναι το επιθυμητό.
- Υπολογισμός του κινδύνου: Στον υπολογισμό (measurement) γίνεται προσπάθεια μέτρησης του κινδύνου και ποσοτικοποίηση του, ώστε να είναι γνωστό το μέγεθός του και η πιθανή ζημία που θα επιφέρει η πραγματοποίησή του, και

- Διαχείριση του κινδύνου: Στην διαχείριση του κινδύνου (management) λαμβάνεται η απόφαση εάν θα προχωρήσει στην πραγματοποίηση της συναλλαγής που ενδεχομένως να επιφέρει κίνδυνο ή θα προβεί σε ενέργειες που θα μειώσουν ή θα εξαλείψουν, εάν είναι δυνατόν, τον κίνδυνο.

Οι κίνδυνοι που αντιμετωπίζουν κατά κύριο λόγο τα τραπεζικά ιδρύματα μπορούν να καταναμηθούν σε τρεις μεγάλες κατηγορίες [3]:

- Πιστωτικός κίνδυνος (credit risk)
- Κίνδυνος αγοράς (market risk)
- Λειτουργικοί κίνδυνοι (operational risk).

2.1 Πιστωτικός Κίνδυνος :

Ως πιστωτικός κίνδυνος ενός χρηματοοικονομικού ιδρύματος ορίζεται ο κίνδυνος που προκύπτει από την ανεπαρκή ανταπόκριση του ιδρύματος στην τακτοποίηση των υποχρεώσεων του προς τους πιστωτές του. Είναι ο πρώτος κίνδυνος που εμφανίστηκε στα πιστωτικά ιδρύματα καθώς παρουσιάστηκε παράλληλα με τον δανεισμό, οπότε και αποτελεί ουσιαστικά αναπόσπαστο μέρος του. Αυτό μπορεί να είναι είτε η καθυστερημένη αποπληρωμή των υποχρεώσεων ή η πλήρης αδυναμία αποπληρωμής.

Ο πιστωτικός κίνδυνος αντανακλά την βασική και παραδοσιακή τραπεζική εργασία. Είναι άμεσα συνδεδεμένος με τις διαδικασίες και δραστηριότητες του τραπεζικού συστήματος και ορίζεται ως κίνδυνος αθέτησης των υποχρεώσεων των πιστούχων της. Σχετίζεται με την πιστοληπτική ικανότητα των αντισυμβαλλόμενων της τράπεζας. Μεγάλος αριθμός αφερέγγυων πελατών μπορεί να δημιουργήσει σημαντικό πρόβλημα σε μια τράπεζα. Για παράδειγμα, η διαγραφή ενός δανείου από τον ισολογισμό μιας τράπεζας καταγράφεται ως ζημιά από επισφαλείς απαιτήσεις.

Είναι λογικό ότι από το σύνολο των πελατών μιας τράπεζας κάποιοι δεν θα μπορούν να ανταποκριθούν με συνέπεια στις υποχρεώσεις τους. Αυτό συνίσταται απώλεια του δανείου ή ενός ποσοστού του δανείου για την τράπεζα, που δεν μπορεί να υπολογίσει εκ των προτέρων το ποσοστό της ζημίας που θα υποστεί. Οι ζημιές αυτές είναι γνωστές ως ‘Αναμενόμενες Ζημιές’, και επηρεάζουν άμεσα το κόστος χορήγησης των δανειακών κεφαλαίων.

Ο πιστωτικός κίνδυνος συνδέεται με τον κίνδυνο προεπιλογής. Η κατάταξη αρχικά γίνονταν με ένα σταθερό σημείο αναφοράς, για παράδειγμα τα κρατικά ομόλογα. Στην συνέχεια, η

κατάταξη ορίστηκε από τους οίκους αξιολόγησης (Moody's , Standard and Poor's, Fitch) που δίνουν πληροφορίες για τους επενδυτές με βάση τις εκτιμήσεις που προκύπτουν από ανάλυση πληροφοριών. Η ανάλυση εμπεριέχει αξιολόγηση χρέους, οικονομική κατάσταση, χρηματοοικονομικούς δείκτες, ισολογισμούς, ανταγωνιστικότητα και προοπτικές ανάπτυξης και εξέλιξης. Οι τρεις αυτές εταιρίες έχουν οριστεί από την Αμερικανική Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς ως οι μόνες που τηρούν τα απαιτούμενα κριτήρια για να προχωρούν και να καταγράφουν αξιολογήσεις. Δημιουργήθηκαν στα τέλη του 19^{ου} αιώνα και έχουν συνδεθεί με την αξιολόγηση των ομολόγων που συνδέθηκαν με την Ιστορία των Σιδηροδρόμων στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής. Αρχικά αξιολογούσαν μόνο στις Ηνωμένες Πολιτείες, σταδιακά επεκτάθηκαν σε παγκόσμιο επίπεδο. Η αύξηση των χρηματοπιστωτικών προϊόντων και η σύνδεση και αλληλεπίδραση των οικονομιών παγκοσμίως εκτόξευσε την δουλειά τους, καθώς αποτελούσε κριτήριο για την επιλογής τους.

Οι παραπάνω Οίκοι Αξιολόγησης χειρίζονται κυρίως:

- Κεντρικές κυβερνήσεις
- Κεντρικές τράπεζες
- Χρηματοπιστωτικά ιδρύματα
- Μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς
- Επιχειρήσεις (Ιδιωτικές ή Κρατικές)
- Διοικητικούς φορείς

Ο κίνδυνος αυτός συσχετίζεται και με την αναμενόμενη απόδοση μιας επιχείρησης . Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι τα ομόλογα- όταν ο κίνδυνος του εκδότη είναι υψηλός, τόσο μεγαλύτερη απόδοση απαιτείται για να είναι ελκυστικό το ομόλογο.

Στην κατηγορία των πιστωτικών κινδύνων ανήκουν οι:

α) **κίνδυνος αφερεγγυότητας** (default risk): είναι ο κίνδυνος που εμφανίζεται όταν ο δανειζόμενος αδυνατεί να είναι συνεπείς στις δανειακές του υποχρεώσεις, όπως για παράδειγμα ο κίνδυνος ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος να μην έχει τα απαιτούμενα κεφάλαια ή την απαιτούμενη ρευστότητα να καλύψει τις δανειακές της υποχρεώσεις.

β) **κίνδυνος χώρας** (sovereign risk): είναι ο κίνδυνος που εμφανίζεται όταν μία χώρα αντιμετωπίζει αδυναμία να εκπληρώσει τις δανειακές τις υποχρεώσεις. Ο κίνδυνος χώρας συνδέεται με την έλευση αρνητικών συνθηκών (πολιτικών, οικονομικών ή κοινωνικών) που

δημιουργούν προβλήματα και οδηγούν σε αδυναμία ανταπόκρισης στα τρέχοντα και μελλοντικά χρέη. Ο κίνδυνος χώρας σε οικονομικά πλαίσια, αναδεικνύει την δυνατότητα της χώρας να δημιουργήσει συνάλλαγμα. Επίσης συνδέεται και με πολιτικές αποφάσεις που μπορεί να οδηγήσουν σε παρεμβάσεις και απαγορεύσεις σε σχέση με τις συναλλαγές που πραγματοποιεί στο εξωτερικό.

γ) **κίνδυνος αντισυμβαλλομένων** (counterparty risk): ο κίνδυνος που ορίζει την αθέτηση των υποχρεώσεων του αντισυμβαλλόμενου γενικότερα. Μετρά την ικανότητα και προθυμία του συναλλασσόμενου με την τράπεζα να είναι συνεπής προς τις δανειακές του υποχρεώσεις. Κάθε χορήγηση προσδιορίζεται από τον κίνδυνο αντισυμβαλλόμενου. Μπορεί να προέλθει από την οικονομική αδυναμία του συναλλασσόμενου, από προβλήματα που παρουσιάζονται στον κλάδο εργασίας του, και άλλες καταστάσεις που τον οδηγούν σε αδυναμία πληρωμής και εξυπηρέτησης της υποχρέωσης που έχει αναλάβει.

2.2 Κίνδυνος αγοράς:

Ο κίνδυνος αγοράς σχετίζεται με την απόδοση και την μεταβολή της αξίας μιας επένδυσης από μεταβολές σε μη συγκεκριμένους παράγοντες της αγοράς. Ο κίνδυνος αυτός εμφανίζεται κυρίως στις αγορές όπου διαπραγματεύονται τίτλοι (ομόλογα ή μετοχές) και αγορές συναλλάγματος.

α) **κίνδυνος επιτοκίων** (interest rate risk): οι μεταβολές στις αποδόσεις που μπορεί να υποστούν οι επενδυτές λόγω μεταβολής των επιτοκίων στην αγορά. Μια σοβαρή και μη αναμενόμενη μεταβολή στις τιμές των επιτοκίων μπορεί να προκαλέσει σοβαρές επιπτώσεις στην κερδοφορία της τράπεζας καθώς και στην αξία της μετοχής της.[15]

β) **κίνδυνος συναλλαγματικών ισοτιμιών** (foreign exchange risk): οι μεταβολές στις αποδόσεις των επενδυτών λόγω μεταβολών στην συναλλαγματική ισοτιμία μεταξύ 2 νομισμάτων. Η τράπεζα παρέχει δάνεια και καταθετικά προϊόντα και σε συνάλλαγμα, οπότε και μια αλλαγή στις συναλλαγματικές ισοτιμίες αποτελεί κίνδυνο που επιφέρει ζημία.

γ) **κίνδυνος χρηματιστηριακών δεικτών και μετοχών**: ο κίνδυνος που σχετίζεται με τις μεταβολές των τιμών των μετοχών, ομολόγων και χρεογράφων, που μπορεί να επηρεάσει αρνητικά ή θετικά την αξία ενός χαρτοφυλακίου.

δ) **κίνδυνος ρευστότητας της αγοράς** (liquidity risk): η αβεβαιότητα έγκαιρης ρευστοποίησης ενός αξιόγραφου ή μιας επένδυσης, που μπορεί να προκαλέσει απώλεια

κεφαλαίου. Ο κίνδυνος ρευστότητας συνδέεται με την ικανότητα ανεύρεσης επαρκών ρευστών διαθεσίμων σε σύντομο διάστημα για την κάλυψη των αναγκών της τράπεζας.

Ο κίνδυνος αγοράς στην ουσία είναι η αβεβαιότητα που δημιουργείται από τις μεταβολές των επιτοκίων, των τιμών των μετοχών, των συναλλαγματικών ισοτιμιών και διαφόρων άλλων παραμέτρων της αγοράς. Οι επενδυτές δηλαδή διατρέχουν τον κίνδυνο να χάσουν μέρος της επένδυσής τους σε περίπτωση που οι τιμές μεταβληθούν κατά αντίθετη πορεία από αυτήν που θα τους επιφέρει κέρδη.

2.3 Λειτουργικός κίνδυνος:

Ο λειτουργικός ή επιχειρησιακός κίνδυνος περιλαμβάνει όλους τους κινδύνους που αντιμετωπίζει μια επιχείρηση που σχετίζονται με την κακή λειτουργία των πληροφοριακών συστημάτων, καθώς και τους εσωτερικούς κανόνες διαχείρισης κινδύνου. Έχει δηλαδή σχέση με τις εργασιακές σχέσεις και αφορούν οποιαδήποτε δυσλειτουργία που πιθανόν να οφείλεται στον ανθρώπινο παράγοντα. Περιλαμβάνει όλες τις απώλειες που μπορεί να προκύψουν από την αδυναμία ελέγχου, από ανθρώπινα λάθη και παραλήψεις, λάθη που σχετίζονται με την διοίκηση, αλλά και προβλήματα που μπορεί να προκύψουν στον μηχανολογικό εξοπλισμό. Επίσης στον λειτουργικό κίνδυνο περιλαμβάνονται και ζημιές από εξωτερικούς παράγοντες (πχ φυσικές καταστροφές κτλ).

Η διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου αποτελεί ζήτημα που απασχολεί όλο και περισσότερο τους ερευνητές τα τελευταία χρόνια. Είναι χαρακτηριστικό ότι πριν από το 1980 δεν είχε γίνει κάποια προσπάθεια εκτίμησης ή καταγραφής του. Επίσης οι οργανωμένες προσπάθειες αντιμετώπισής του ήταν περιορισμένες, κυρίως γιατί θεωρούσαν ότι δεν έχει τόσο αρνητική επιρροή στην σωστή λειτουργία του τραπεζικού συστήματος.

Η μορφή που μπορεί να έχει ο λειτουργικός κίνδυνος μπορεί να συσχετιστεί με:

- Απάτη προερχόμενη από το εσωτερικό περιβάλλον
- Απάτη προερχόμενη από το εξωτερικό περιβάλλον
- Λανθασμένη πώληση προϊόντος
- Βλάβη συστημάτων
- Ασφάλεια στον χώρο εργασίας
- Διαχείριση συστημάτων και διαδικασιών.

Τα περιστατικά που έχουν καταγραφεί και παρατηρούνται πιο συχνά σχετίζονται με κενά στην οργάνωση των τραπεζών, στον έλεγχο και την κατανομή των αρμοδιοτήτων, καθώς και δυσλειτουργία των πληροφοριακών συστημάτων.

Λειτουργικοί κίνδυνοι μπορούν να εμφανιστούν:

α) σε τεχνικό επίπεδο (technical risk) – όπου για να αποφευχθεί θα πρέπει να υπάρχει άρτια διοικητική οργάνωση και υποδομή, σύγχρονα πληροφοριακά συστήματα και υψηλής ποιότητας τεχνολογικός εξοπλισμός, που να συνδυάζεται με έλεγχο και παρακολούθηση των αποτελεσμάτων, και

β) σε οργανωτικό επίπεδο παρακολούθησης των κινδύνων – όπου είναι απαραίτητη η λειτουργία μιας ανεξάρτητης μονάδας παρακολούθησης, άρτια εκπαιδευμένα και με υψηλή εξειδίκευση σε θέματα αντιμετώπισης λειτουργικών κινδύνων.

Κεφάλαιο 3:

Το έργο της επιτροπής της Βασιλείας για την τραπεζική εποπτεία

Η ανάγκη για την διαμόρφωση ενός ενιαίου θεσμικού πλαισίου παρακολούθησης των δραστηριοτήτων που πραγματοποιούν οι διεθνείς τράπεζες οδήγησε τα αναπτυγμένα κράτη στην κατανομή αρμοδιοτήτων σε εποπτικές αρχές, οι οποίες είναι επιφορτισμένες με την προληπτική εποπτεία των τραπεζικών ιδρυμάτων και την εφαρμογή των κανόνων της προληπτικής εποπτείας.

Η εποπτεία γίνεται απαραίτητη καθώς οι τράπεζες διαδραματίζουν σημαντικό διαμεσολαβητικό ρόλο μεταξύ των καταθετών και των δανειοληπτών. Δανείζουν τις ελλειμματικές μονάδες με μακροπρόθεσμη προοπτική, το ποσό του δανεισμού είναι μεγάλο το οποίο και αντλείται από τους καταθετικούς πελάτες. Η εμπιστοσύνη των καταθετικών πελατών είναι κρίσιμο και απαραίτητο σημείο για να συνεχίζουν οι τράπεζες να επιτελούν τον ρόλο τους. Οι σημαντικότεροι λόγοι που οδήγησαν την αναγκαιότητα δημιουργίας ενός ρυθμιστικού πλαισίου για την λειτουργία των αγορών είναι κυρίως οι έντονες διακυμάνσεις στις τιμές των μετοχών, η απελευθέρωση των αγορών χρήματος, η αύξηση της ταχύτητας κυκλοφορίας κεφαλαίων, τα πολύπλοκα χρηματοοικονομικά εργαλεία που έκαναν την εμφάνισή τους τα τελευταία χρόνια και η αυξανόμενη χρήση της τεχνολογίας.

Οι εποπτικές αρχές αναλαμβάνουν να εξασφαλίσουν τον ρόλο αυτό, να εδραιώσουν την εμπιστοσύνη μέσω διασφάλισης της οικονομικής σταθερότητας και της ορθής λειτουργίας των πιστωτικών ιδρυμάτων, δημιουργώντας τις κατάλληλες προϋποθέσεις ώστε να είναι έτοιμα να αντιμετωπίσουν μελλοντικές κρίσεις. Οι τράπεζες υπόκεινται σε πολλούς κινδύνους οι οποίοι δεν είναι συχνά εύκολο να αντιμετωπισθούν και να μετρηθούν σε ικανοποιητικό βαθμό, και μεγάλο μέρος της κερδοφορίας τους σχετίζεται με την ανάληψη κινδύνων.

Η τραπεζική εποπτεία εφαρμόζεται από πολύ νωρίς, ειδικά στις Ηνωμένες Πολιτείες, όπου από τις αρχές του περασμένου αιώνα και κυρίως στην περίοδο της οικονομικής κρίσης και της ύφεσης που ακολούθησε, πολλοί τραπεζικοί οργανισμοί πτώχευσαν.

Η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία (Basle Committee on Banking Supervision) συστάθηκε το 1974. Εδρεύει στην ομώνυμη πόλη της Ελβετίας. Μέλη της αποτελούν οι Κεντρικές Τράπεζες και άλλες τραπεζικές εποπτικές αρχές από τα μέλη του Group Of Ten (ΗΠΑ, Ιαπωνία, Γαλλία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ιταλία, Καναδάς, Ολλανδία, Βέλγιο, Κεντρική Τράπεζα Γερμανίας, Σουηδίας και από το 1984 η Κεντρική Τράπεζα της

Ελβετίας). Επίσης συμμετείχαν Ελβετία και Λουξεμβούργο. Η Επιτροπή της Βασιλείας αποτελεί οργάνωση χωρίς νομική προσωπικότητα, δεν αποτελεί διεθνή οργανισμό [4]. Αυτό σημαίνει ότι δεν έχει τη μορφή μιας υπερεθνικής εποπτικής αρχής, ούτε οι αποφάσεις της είναι δεσμευτικές, έχουν δηλαδή νομική ισχύ. Λειτουργεί κυρίως συμβουλευτικά, δημιουργώντας προτάσεις και πολιτικές για την καλύτερη λειτουργία των πιστωτικών ιδρυμάτων σε διεθνές επίπεδο.

Η κατάργηση του διεθνούς συστήματος σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών του Bretton Woods συνέβαλε στην έξαρση των συναλλαγματικών διακυμάνσεων και των επιτοκίων κάνοντας τις τράπεζες ιδιαίτερα ευάλωτες στον συναλλαγματικό κίνδυνο. Το πρώτο θύμα ήταν η γερμανική τράπεζα Bankhaus I.D. Herstatt που χρεοκόπησε εξαιτίας άστοχων θέσεων σε προθεσμιακές πράξεις συναλλάγματος, προκαλώντας αλυσιδωτές αντιδράσεις και μεγάλη ανησυχία στο σύστημα. Η ανησυχία που προκάλεσε το γεγονός αυτό ανέδειξε την ανάγκη συνεργασίας μεταξύ των τραπεζικών οργανισμών.

Οι στόχοι της Επιτροπής της Βασιλείας είναι κυρίως η διασφάλιση της σταθερότητας του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος και η διαμόρφωση ενός περιβάλλοντος υγιούς ανταγωνισμού σε διεθνές επίπεδο. Δημιουργείται ένα forum συνεργασίας και ανταλλαγής απόψεων σε θέματα τραπεζικής εποπτείας.

3.1 Βασιλεία I

Η Επιτροπή της Βασιλείας για την τραπεζική Εποπτεία (Basel Committee on Banking Supervision) συστάθηκε στις 8 Οκτωβρίου του 1974. Από την ίδρυσή της μέχρι το 1988 ονομάζονταν «Επιτροπή Τραπεζικών Ελέγχων και Εποπτικών πρακτικών» και στην συνέχεια «Επιτροπή της Βασιλείας». Η έδρα της επιτροπής είναι στην ομώνυμη πόλη της Ελβετίας. Η οργάνωση αυτή λειτουργεί χωρίς νομική προσωπικότητα, δεν συστάθηκε δηλαδή με βάση μια διεθνή σύμβαση. Υιοθέτησε την αρχή της εποπτείας ανά πιστωτικό ίδρυμα σε ένα περιβάλλον αρκετά ανταγωνιστικό, προκαλώντας αρκετές αντιδράσεις. Όμως η ανάγκη για προστασία των τραπεζικών ιδρυμάτων ήταν εξίσου επιτακτική.

Η Επιτροπή συνεδρίασε για πρώτη φορά το Σεπτέμβριο του 1975. Συνεδριάζει 4 με 5 φορές τον χρόνο με έδρα την Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών (BIS) της Βασιλείας της Ελβετίας. Τα κράτη αντιπροσωπεύονται από Κεντρικές Τράπεζες ή από εκπροσώπου ανεξάρτητων εθνικών αρχών. Υπάρχουν ομάδες καθηκόντων και εργασίας που περιλαμβάνονται στην επιτροπή.

Το πρώτο κείμενο που εξέδωσε η Επιτροπή είχε τίτλο : « Αρχές για την εποπτεία των αλλοδαπών εγκαταστάσεων των τραπεζών ». Το κείμενο αυτό είναι γνωστό ως Κογκορδάτο της Βασιλείας (Basle Concordat) περιείχε κανόνες που κατένειμαν τις αρμοδιότητες μεταξύ των αρχών που ασκούσαν εποπτεία – κρατικών αρχών των ιδρυμάτων της ίδιας χώρας και των αρχών που είναι εγκατεστημένα τα τραπεζικά ιδρύματα. Σύμφωνα με το Κογκορδάτο, την ευθύνη για την λειτουργία των τραπεζικών ιδρυμάτων έχει η χώρα υποδοχής, ενώ για την φερεγγυότητα του ευθύνεται η χώρα προέλευσης.

Τον Ιούλιο του 1988 η Επιτροπή εξέδωσε το Σύμφωνο της Βασιλείας για την κεφαλαιακή επάρκεια με τίτλο «Διεθνής Σύγκλιση της Κεφαλαιακής Μέτρησης και των Κεφαλαιακών Προτύπων» γνωστό ως Basel 1. Κύριος στόχος είναι η διασφάλιση της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών με βάση τον έλεγχο του πιστωτικού κινδύνου, ορίζοντας ως ελάχιστο ποσοστό του δείκτη της κεφαλαιακής επάρκειας το 8%. Με τον τρόπο αυτό διασφαλίζεται ότι το τραπεζικό σύστημα είναι ασφαλές, και έχει επαρκή κεφάλαια να αντιμετωπίσει τους κινδύνους που πιθανόν να βρεθούν.

Ο υπολογισμός για την μέτρηση της απαραίτητης κεφαλαιακής επάρκειας ορίζεται με βάση ένα μαθηματικό μοντέλο σύμφωνα με το οποίο το κεφάλαιο που απαιτείται για την κάλυψη ενός δανειακού προϊόντος πρέπει να στηρίζεται πάντα από το συγκεκριμένο δάνειο και όχι από το χαρτοφυλάκιο της τράπεζας.

Οι δύο δείκτες που ορίζονται είναι ο Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας (Capital Adequacy Ratio – CAP) και ο Δείκτης Πρωτογενούς Κεφαλαίου (Tier I Ratio). Ο Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας είναι ο λόγος του βασικού κεφαλαίου (Tier I) και των λοιπών κεφαλαίων (TIER II), προς τα στοιχεία του ενεργητικού ως προς τον πιστωτικό κίνδυνο. Ο Δείκτης πρωτογενούς κεφαλαίου είναι το Βασικό Κεφάλαιο (TIER I) προς τον Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας. Ένα τραπεζικό σύστημα θα πρέπει να έχει συνολικά κεφάλαια πάνω από το 8% του ενεργητικού προσαρμοσμένου σχετικά με τον κίνδυνο.

Κύριος στόχος της Επιτροπής της Βασιλείας είναι η διασφάλιση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού χώρου και η αποφυγή δυσμενών εξελίξεων όπως πτωχεύσεις που θα μπορούσαν να επιφέρουν αρνητικές εξελίξεις σε πολλά κράτη. Επίσης προσπαθεί να βοηθήσει στην σύγκλιση των κανόνων προληπτικής τραπεζικής εποπτείας που εφαρμόζονται από τις εποπτικές αρχές, και την συνεργασία με την Διεθνή Οργάνωση Επιτροπών Κεφαλαιαγοράς (IOSCO).

Η εφαρμογή της Βασιλείας I έφερε σημαντικά αποτελέσματα, όπως:

Με τις ίδιες κεφαλαιακές απαιτήσεις τα πιστωτικά ιδρύματα προσπάθησαν και πέτυχαν υψηλότερες αποδόσεις μέσω της αναζήτησης εταιρικού χρέους χαμηλής πιστωτικής ποιότητας και μέσω δανείων προς χαμηλής πιστωτικής ποιότητα πιστωτικών ιδρυμάτων. Επίσης τα παράγωγα προϊόντα αναπτύχθηκαν σημαντικά, βοηθώντας στην αποφυγή κεφαλαιακών απαιτήσεων. Χαρακτηριστική είναι επίσης η στροφή των πιστωτικών ιδρυμάτων στην αγορά των στεγαστικών δανείων.

3.2 Βασιλεία II

Ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του 1990 είχαν γίνει ορατές οι αδυναμίες και τα κενά που είχε το σύμφωνο της Βασιλείας I, και η ανάγκη θέσπισης ενός νέου συμφώνου που θα μπορούσε να ανταποκριθεί καλύτερα στις ανάγκες για προστασία του διεθνούς χρηματοπιστωτικού περιβάλλοντος. Οι βασικότερες αδυναμίες ήταν:

- Είχε ιδιαίτερα συγκεντρωτική κατηγοριοποίηση του πιστωτικού κινδύνου,
- Δεν λάμβανε υπόψη άλλους κινδύνους, όπως για παράδειγμα τον λειτουργικό κίνδυνο, θεωρώντας ότι όλες οι μορφές κινδύνου καλύπτονταν από τον κίνδυνο αγοράς και τον πιστωτικό κίνδυνο
- Οι σταθμίσεις που προβλέπει το σύμφωνο της Βασιλείας και αφορούν τα στοιχεία του Ενεργητικού στηρίζονται μόνο στην έκθεση στον πιστωτικό κίνδυνο.
- Δεν παρείχε κίνητρα στα τραπεζικά ιδρύματα να βελτιώσουν τα συστήματα με τα οποία αντιμετωπίζουν και διαχειρίζονται τον κίνδυνο.

Κύριοι στόχοι του νέο συμφώνου, της Βασιλείας II (που ανακοινώθηκε τον Ιούνιο του 2004) είναι:

1. Ο έλεγχος του πιστωτικού κινδύνου μέσω της αντιστοίχισης των ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών
2. Ο έλεγχος και η ανάπτυξη των εποπτικών αρχών
3. Ο καθορισμός συγκεκριμένων κεφαλαιακών απαιτήσεων που θεωρείται απαραίτητος για την κάλυψη του πιστωτικού κινδύνου
4. Η ενεργοποίηση των πιστωτικών ιδρυμάτων στην χρήση συστημάτων που ελέγχουν και διαχειρίζονται τον πιστωτικό κίνδυνο
5. Η ενίσχυση της αρχής της πειθαρχίας των πιστωτικών ιδρυμάτων μέσω συστημάτων αξιολόγησης που τα αποτελέσματά τους συνδέονται άμεσα με το κόστος δανεισμού των τραπεζών.

Το σύμφωνο της Βασιλείας II απαρτίζεται από τρεις πυλώνες:

- **Πυλώνας I** : Καθορισμός των κεφαλαιακών απαιτήσεων για την κάλυψη του πιστωτικού και λειτουργικού κινδύνου. Αφορά την καλύτερη ευθυγράμμιση των εποπτικών κεφαλαιακών απαιτήσεων με το οικονομικό κεφάλαιο που ζητούν οι επενδυτές και των αντισυμβαλλόμενων μερών.

Οι διατάξεις που αναφέρονται στις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις του 8% ισχύουν και την Βασιλεία II όπως ήταν στο πρώτο σύμφωνο (Βασιλεία I). Για την μέτρηση του

πιστωτικού κινδύνου εντάσσεται η τυποποιημένη μέθοδος, όπου οι αξιολογήσεις πιστοληπτικής ικανότητας προσδιορίζουν τον κίνδυνο. Επίσης καταγράφονται για πρώτη φορά κεφαλαιακές απαιτήσεις για την αντιμετώπιση του λειτουργικού κινδύνου, κινδύνου που προέρχεται από το ανθρώπινο λάθος, τα πληροφοριακά συστήματα ή εξωτερικό παράγοντα.

- **Πυλώνας II** :Καθορισμός των εποπτικών αρχών και των τρόπων που θα αξιολογούν την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών, με στόχο η αξιολόγηση να εντοπίζει το σύνολο των κινδύνων. Ορίζονται με τον τρόπο αυτό οι αρχές και οι ενέργειες για την σωστή λειτουργία όσων ορίζει ο πρώτος πυλώνας, προωθείται η διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου και βελτιώνεται ο έλεγχος της διοίκησης της τράπεζας στο ανθρώπινο δυναμικό και στο χαρτοφυλάκιο που έχει υπό διαχείριση. Συνδέεται το κόστος δανεισμού των πιστωτικών ιδρυμάτων με την αξιολόγηση που λαμβάνουν, και αυτό επηρεάζει άμεσα την κερδοφορία τους.

Ο δεύτερος πυλώνας αποτελεί τον θεματοφύλακα της σωστής εφαρμογής των διατάξεων, και της διαχείρισης του λειτουργικού κινδύνου.

Ο πυλώνας II της Βασιλείας σχετίζεται με την διαδικασία εποπτείας των ιδρυμάτων, και συγκεκριμένα με την διενέργεια τεστ αντοχής (stress test) τα οποία δείχνουν την ικανότητα των τραπεζικών ιδρυμάτων και υποχρεώνουν σε διακράτηση περαιτέρω κεφαλαίων.

- **Πυλώνας III** : Ορισμός και διαμόρφωση - δημοσίευσης των στοιχείων εκείνων (ποιοτικών και ποσοτικών) των πιστωτικών ιδρυμάτων, που με την σειρά της οδηγεί σε ενίσχυση της πειθαρχίας. Η βελτίωση της διαφάνειας των τραπεζών είναι απαραίτητη για τους αντισυμβαλλόμενους και τους επενδυτές, οπότε και οι τράπεζες οφείλουν να δημοσιοποιούν λεπτομερώς την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων και το προφίλ του κινδύνου.

Ο τρίτος και τελευταίος πυλώνας της Βασιλείας II προωθεί την σωστή λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος μέσω της έγκυρης και έγκαιρης ενημέρωσης και της

διαφάνειας. Φροντίζει για την πλήρη και λεπτομερή ενημέρωση προς τους τρίτους για όλα τα μέσα διαχείρισης κινδύνων που χρησιμοποιεί το πιστωτικό ίδρυμα, τις κεφαλαιακές απαιτήσεις που έχει, τον σκοπό και τα μέσα που χρησιμοποιεί. Τα πιστωτικά ιδρύματα είναι υποχρεωμένα να προβαίνουν στην δημοσιοποίηση των βασικών στοιχείων ανά εξάμηνο, και οι τράπεζες που δραστηριοποιούνται σε περισσότερες από μια χώρα προβαίνουν σε δημοσιοποίηση ανά τρίμηνο. Με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζεται η πλήρης ενημέρωση, και ο επενδυτής είναι σε θέση να γνωρίζει τα βασικά στοιχεία που απαρτίζουν το κάθε τραπεζικό ίδρυμα.

Βασικός στόχος και του νέου πλαισίου παραμένει η ενίσχυση της ασφάλειας και σταθερότητας του χρηματοοικονομικού περιβάλλοντος. Ενισχύονται επίσης οι συνθήκες του ίσου ανταγωνισμού.

3.3 Οι ελλείψεις της Βασιλείας II- Το νέο πλαίσιο στην Βασιλεία III

Η οικονομική κρίση και η ύφεση που ακολούθησε ήταν η αιτία για την επανεξέταση του συμφώνου της Βασιλείας II, καθώς φάνηκε ότι δεν ήταν αρκετό να αντιμετωπίσει το πρόβλημα που δημιουργήθηκε. Χαρακτηριστικό είναι ότι ελάχιστα κράτη είχαν προλάβει να εφαρμόσουν το πλαίσιο της Βασιλείας II. Στην ουσία με την έλευση της χρηματοπιστωτικής κρίσης δεν είχε τον απαραίτητο χρόνο να δείξει αποτέλεσμα. Αποδείχτηκε ότι:

- Ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας του 4% που είχε τεθεί δεν ήταν επαρκής ώστε τα τραπεζικά ιδρύματα να μπορέσουν να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις που είχαν να αντιμετωπίσουν εξαιτίας των μεγάλων ζημιών.
- Η εκτίμηση του κινδύνου ήταν αποτέλεσμα των γνωματεύσεων των οίκων αξιολόγησης οι οποίοι αποδείχτηκαν ανεπαρκείς και ευάλωτοι σε συγκρούσεις συμφερόντων.
- Η Βασιλεία II δημιουργούσε της κατάλληλες προϋποθέσεις ώστε να αναπτυχθεί σε μεγάλο βαθμό η διαδικασία της τιτλοποίησης. Μέσω της διαδικασίας της τιτλοποίησης οι τράπεζες προχώρησαν σε κατασκευή νέων τίτλων και με τον τρόπο αυτό μπόρεσαν να τα μετακινήσουν εκτός ισολογισμών, ώστε να μπορούν να αναλάβουν νέους κινδύνους και να αυξήσουν τον βαθμό μόχλευσης τους.

Λίγους μήνες μετά την χρηματοοικονομική κρίση, προς το τέλος του 2010, η Επιτροπή της Βασιλείας έδωσε στην δημοσιότητα τους νέους κανόνες για τις κεφαλαιακές απαιτήσεις που θα ισχύουν στην Βασιλεία III:

- Αλλάζει ο ορισμός του κεφαλαίου, που περιλαμβάνει πλέον τις κοινές μετοχές και τα αποθεματικά κεφάλαια.
- Ο Δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας Tier 1 αυξάνεται από 4% στο 6%.
- Η αναλογία των ιδίων κεφαλαίων προς τα σταθμισμένα στοιχεία του ενεργητικού με κίνδυνο θα αυξηθεί από 2% σε 4,5%.

Η επιτροπή της Βασιλείας III εστιάζει κυρίως :

- Στην εισαγωγή αναλυτικών δεικτών επάρκειας ρευστότητας καθιερώνοντας ελάχιστα όρια και την διαρκή παρακολούθηση τους.
- Στην αυστηρή θέσπιση κανόνων που σχετίζονται με τα ίδια κεφάλαια, με έμφαση στην ύπαρξη υψηλότερης και καλύτερης ποιότητας κεφαλαίων (μετοχικό κεφάλαιο, αποθεματικά) που δημιουργούν την κατάλληλη βάση για την αποτροπή προβλημάτων που προκύπτουν από ζημιές, καθιστούν τις τράπεζες περισσότερο αποτελεσματικές να απορροφούν ενδεχόμενες απώλειες.
- Στην εισαγωγή μέτρων διαχείρισης και ελέγχου της μόχλευσης μέσω του δείκτη μόχλευσης ως επιπρόσθετου δείκτη της επικινδυνότητας των τραπεζών.
- Στον αυστηρότερο έλεγχο του υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων για την αντιμετώπιση του πιστωτικού κινδύνου που σχετίζεται με τις συναλλαγές εξωχρηματιστηριακών παραγώγων ή συμφωνιών επαναγοράς.

Μετά από πολύμηνες διαπραγματεύσεις στην Ελβετία, οι κεντρικοί τραπεζίτες και οι 27 χώρες- μέλη της Επιτροπής της Βασιλείας για την τραπεζική Εποπτεία πήραν αποφάσεις για το πώς ο τραπεζικός κλάδος θα καταστεί περισσότερο δυνατός σε παρόμοιες μελλοντικές κρίσεις. Επιπλέον, τον Δεκέμβριο του 2010 η Επιτροπή δημοσίευσε τα αποτελέσματα ποσοτικής μελέτης των επιπτώσεων του νέου κανονισμού της Βασιλείας III, στην οποία συμμετείχαν 263 τράπεζες από 63 χώρες, τα οποία συνοπτικά δείχνουν ότι εάν οι προτάσεις του συμφώνου της Βασιλείας III είχαν εφαρμοστεί στο τέλος του 2009, τότε οι τράπεζες θα είχαν έλλειμμα κεφαλαίου σημαντικό, και θα χρειαζόντουσαν επιπρόσθετα κεφάλαια για την διατήρηση του Δείκτη Επάρκειας Μετοχικού Κεφαλαίου (Equity Tier I). Επίσης ότι οι μεγαλύτερες τράπεζες παρουσιάζουν μεγαλύτερο ποσοστό μόχλευσης σε σχέση με τις μικρότερες, ενώ ο μέσος δείκτης μόχλευση τους διαμορφώνεται στο 2,8 %, χαμηλότερο του 3% που αποτελεί το εποπτικό όριο.

Κεφάλαιο 4:

Τεχνικές Διαχείρισης Κινδύνων

Η σημαντικότητα της διαχείρισης των χρηματοοικονομικών κινδύνων διαφαίνεται από τις προσπάθειες των τραπεζικών ιδρυμάτων να τους αντιμετωπίσουν με επιτυχία και με την μικρότερη δυνατή απώλεια. Καταβάλουν μεγάλα ποσά για τον σκοπό αυτό, καθώς γνωρίζουν ότι η επιτυχής αντιμετώπισή τους σχετίζεται άμεσα με την κερδοφορία τους.

Τα τραπεζικά ιδρύματα τα τελευταία χρόνια προσπαθούν να αντιμετωπίσουν τους κινδύνους μέσω συγκεκριμένων εργαλείων και τεχνικών που έχουν αναπτύξει. Η διαδικασία για την ανάλυση και διαχείριση των κινδύνων συνήθως ακολουθούνται τρία στάδια [5]:

- Καθορισμός και εντοπισμός των κινδύνων που ενέχει μια επιχειρηματική απόφαση. Ο κίνδυνος αυτός θα πρέπει να κατηγοριοποιηθεί σε μία κατηγορία ανάμεσα στους κινδύνους που πρέπει να αντιμετωπιστούν άμεσα και στους κινδύνους που μπορούν να αντιμετωπιστούν σε δεύτερο στάδιο.
- Εκτίμηση του κινδύνου, ανάλυση των προβλημάτων που επιφέρουν, των συνεπειών (άμεσων ή έμμεσων) στα αποτελέσματα της επιχείρησης.
- Έρευνα και αναζήτηση λύσεων – εναλλακτικών προτάσεων, μέτρηση και λήψη αποφάσεως ως προς την επόμενη κίνηση- επιλογή της πιο κατάλληλης απόφασης μετά από ανάλυση και μελέτη όλων των διαθέσιμων επιλογών.

Η αποτελεσματικότητα που τα τραπεζικά ιδρύματα διαχειρίζονται τους χρηματοοικονομικούς κινδύνους στηρίζεται στην επιλογή του επιπέδου έκθεσης στον κίνδυνο, στην θέσπιση ορίων ώστε ο κίνδυνος που έχει αναληφθεί να βρίσκεται εντός των επιπέδων που έχουν οριστεί, και στην επιλογή των κατάλληλων μεθόδων τροποποίησης του επιπέδου έκθεσης στον κίνδυνο, εφόσον βρίσκεται εκτός των προγραμματισμένων ορίων [13].

Παρακάτω θα αναλύσουμε τις μεθόδους με τις οποίες τα πιστωτικά ιδρύματα αντιμετωπίζουν τους κινδύνους.

4.1 Αξία σε Κίνδυνο (VaR)

Από τα τέλη της δεκαετίας του '80 οι επιχειρήσεις και κυρίως τα πιστωτικά ιδρύματα ξεκινούν να δημιουργούν συστήματα προσέγγισης και προσπάθειας ποσοτικοποίησης του κινδύνου. Η διαχείριση των κινδύνων αποτελούσε πάντα μεγάλο πρόβλημα, όμως το γεγονός

το οποίο οδήγησε στην μελέτη και έννοια της Αξίας σε Κίνδυνο (VaR) ήταν η κατάρρευση του χρηματιστηρίου των ΗΠΑ το 1987. Αυτή ήταν η πρώτη μεγάλη κρίση που οδήγησε τα στελέχη τραπεζών και επιχειρήσεων να αναζητούν τρόπους ώστε να ελέγξουν τον κίνδυνο, και να αναθεωρήσουν τα μοντέλα διαχείρισης κινδύνου που υπήρχαν μέχρι τότε.

Το μοντέλο Αξία σε Κίνδυνο εισήχθη στις αρχές της δεκαετίας του '90 . Το χρησιμοποίησε αρχικά η τράπεζα JP Morgan το 1993, και αργότερα η Επιτροπή της Βασιλείας το υποστήριξε και ενθάρρυνε την χρήση του μοντέλου αυτού ως το σύνηθες εργαλείο για την μέτρηση του κινδύνου της αγορά προκειμένου η τράπεζες να προειδοποιηθούν για τον κίνδυνο. Μέχρι και σήμερα αποτελεί σημαντικό εργαλείο στην διαχείριση του πιστωτικού και λειτουργικού κινδύνου για τις τράπεζες.

Η Αξία σε Κίνδυνο είναι η καταμέτρηση της μεγαλύτερης δυνατής μετατροπής στην τιμή ενός χαρτοφυλακίου [6], την μέγιστη απώλεια που μπορεί να εμφανιστεί σε ένα χαρτοφυλάκιο σε ένα συγκεκριμένο διάστημα. Εκφράζει την αναμενόμενη ζημία στο μέγιστο βαθμό της, που παρατηρείται σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, όταν οι συνθήκες αγοράς είναι φυσιολογικές. Η Αξία σε Κίνδυνο είναι το μέτρο που μπορεί να ορίσει την ποσότητα του κεφαλαίου ενός χρηματοπιστωτικού οργανισμού που μπορεί να απολεσθεί λόγω των διακυμάνσεων που δέχεται το χαρτοφυλάκιο του.

Σύμφωνα με τον ορισμό του Best [7], ο ορισμός της VaR είναι : Η αξία σε κίνδυνο (Value at Risk) είναι το μέγιστο ποσό χρημάτων που μπορεί να απολεσθεί σε ένα συγκεκριμένο χαρτοφυλάκιο κατά τη διάρκεια μιας συγκεκριμένης χρονικής περιόδου, με ένα συγκεκριμένο επίπεδο εμπιστοσύνης.

Συνήθως η VaR υπολογίζεται στην χρονική περίοδο των 24 ωρών, μιας ημέρας. Η περίοδος που επιλέγουμε έχει πολύ μεγάλη βαρύτητα, καθώς όσο μεγαλύτερη είναι τόσο μεγαλύτερες οι τιμές που έχει η VaR, καθώς είναι λογικό ότι όσο μεγαλώνει η περίοδος αναλογικά αναμένουμε μεγαλύτερες διακυμάνσεις στις τιμές. Η VaR έχει την δυνατότητα να παρουσιάζει την συνολική έκθεση ενός οργανισμού σε κίνδυνο, με συνοπτικό και κατανοητό τρόπο, χρησιμοποιώντας συγκεκριμένες τεχνικές. Η VaR χρησιμοποιείται πολύ για την εκτίμηση του κινδύνου, παρόλα αυτά συχνά εμπεριέχει την πιθανότητα σφάλματος, καθώς είναι απαραίτητος ο συνδυασμός της χρονικής στιγμής.

Ένα από τα μειονεκτήματα της χρήσης της VaR είναι ότι παρόλο που μας δίνει πληροφορίες για μια ενδεχόμενη απώλεια μεγαλύτερη της αναμενόμενης, δεν δίνει πληροφόρηση για το μέγεθος της απώλειας αυτής. Ο κίνδυνος ενός χαρτοφυλακίου είναι γνωστό ότι μειώνεται

εάν η επένδυση γίνει σε διάφορα και διαφορετικά περιουσιακά στοιχεία. Η VaR δεν ορίζει το στοιχείο αυτό μέσα στο χαρτοφυλάκιο που θα έχει την μεγαλύτερη ζημιά.

Επίσης, ενώ αποτελεί χρήσιμο εργαλείο για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα για να κατανοήσουν τον κίνδυνο που οφείλουν να αντιμετωπίσουν, σε μεγάλο βαθμό θεωρείται ότι θα πρέπει να συνδυάζεται με άλλα εργαλεία, καθώς από μόνο του μπορεί να μην αποτελέσει το καλύτερο μέτρο κινδύνου, καθώς μπορεί να υπερεκτιμήσει ή αντίθετα να υποεκτιμήσει τον πραγματικό κίνδυνο [8].

4.2 Σενάρια Ακραίων Καταστάσεων (Stress Tests)

Τα τελευταία χρόνια όλο και πιο συχνά βλέπουμε τις τράπεζες να περνούν την διαδικασία των Stress Tests. Πρόκειται για σχετικά νέο εργαλείο διαχείρισης κινδύνου. Το Stress Test αποτελεί την διαδικασία διαχείρισης καταστάσεων και συνθηκών που θα μπορούσαν να προκαλέσουν σημαντικές ζημιές. Στην ουσία πρόκειται για προσομοίωση ακραίων συνθηκών, λαμβάνοντας υπόψη ακραία κοινωνικά και οικονομικά φαινόμενα. Βάζει δηλαδή την τράπεζα σε δυσμενές οικονομικό περιβάλλον και βλέπει κατά πόσο ανταποκρίνεται στις δύσκολες αυτές συνθήκες.

Αναγνωρίζεται με τον τρόπο αυτό πώς επιδρούν οι ακραίες και δυσμενείς συνθήκες της αγοράς και της οικονομίας στο χαρτοφυλάκιο της τράπεζας. Το αποτέλεσμα είναι ιδιαίτερος σημαντικός, καθώς διαφαίνεται αν μπορεί να ανταπεξέλθει στις δύσκολες συνθήκες, σε δυσμενές οικονομικό περιβάλλον.

Ιστορικά η προσομοίωση ακραίων καταστάσεων αποτελεί ισχυρό και έμπιστο εργαλείο για την μέτρηση του κινδύνου, κυρίως του κινδύνου αγοράς.

Η διαδικασία για την εφαρμογή ενός Stress Test περιέχει πέντε διαδοχικά βήματα [7]:

- *Αξιολόγηση Χαρτοφυλακίου και Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος.*
Κατά την διαδικασία αξιολόγησης χαρτοφυλακίου γίνεται η πλήρης καταγραφή του περιβάλλοντος, των στοιχείων που το προσδιορίζουν. Καταγράφονται οι οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες, και ορίζονται οι ακραίες συνθήκες που μπορούν να αποτελέσουν τα στοιχεία που θα χρησιμοποιηθούν στην προσομοίωση.
- *Αναγνώριση Παραγόντων Κινδύνου*

Αφού ολοκληρωθεί η αξιολόγηση του χαρτοφυλακίου και του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, γίνεται η διαδικασία καθορισμού των παραγόντων που επισείουν τον κίνδυνο.

ο *Σχεδιασμός Σεναρίου.*

Στο συγκεκριμένο στάδιο παρατηρούμε την προσπάθεια προσδιορισμού του ακραίου σεναρίου που είναι υπό μελέτη. Μελετούνται οι παράγοντες που το επηρεάζουν, και παράλληλα καταγράφονται οι επιδράσεις που προκαλούν.

ο *Εφαρμογή του Σεναρίου και Αξιολόγηση του Χαρτοφυλακίου.*

Αφού ο σχεδιασμός του σεναρίου ολοκληρωθεί, δημιουργείται ένα σύστημα με όλες τις ακραίες τιμές με σκοπό να οριστεί η διακύμανση του χαρτοφυλακίου με βάση αυτές τις μη φυσιολογικές τιμές. Εφαρμόζεται δηλαδή το σενάριο των ακραίων τιμών.

ο *Υπολογισμός Πιστωτικού Κινδύνου.*

Το τελευταίο στάδιο στην διαδικασία του Stress Test είναι η καταγραφή των αποτελεσμάτων, η ανάλυση τους και η εξαγωγή των αντίστοιχων συμπερασμάτων. Είναι πολύ σημαντικό να συγκρίνουμε τα αποτελέσματα που προκύπτουν από την διαδικασία της προσομοίωσης με την τρέχουσα πραγματικότητα. Τα συμπεράσματα που προκύπτουν αντανακλούν την δυνατότητα του πιστωτικού ιδρύματος να ανταπεξέρχεται στην αντιμετώπιση του πιστωτικού κινδύνου.

Οι μέθοδοι για τα stress tests χωρίζονται σε 3 βασικές κατηγορίες:

- Το ιστορικά σενάριο - είναι η κατηγορία στην οποία γίνεται προσπάθεια να δημιουργηθεί το ίδιο οικονομικό- κοινωνικό πλαίσιο που υπήρξε στο παρελθόν, δηλαδή αναπαράσταση μιας περασμένης δύσκολης κατάστασης. Έχουν ως στόχο να ορίσουν τις πιθανές απώλειες με βάση ένα σενάριο που έχει γίνει στο παρελθόν, και το οποίο χαρακτηρίστηκε ως ακραίο. Συνήθως χρησιμοποιούνται σενάρια που στηρίζονται σε γεγονότα που δημιούργησαν αναταραχή στις χρηματοοικονομικές αγορές, όπως για παράδειγμα το κραχ των μετοχών το 1987.

Το θετικό στοιχείο του σεναρίου αυτού είναι ότι δεν πρόκειται για ένα εξωπραγματικό σενάριο, καθώς έχει ήδη πραγματοποιηθεί στο παρελθόν.

- Το υποθετικό σενάριο – προσπάθεια αναπαράστασης μιας οικονομικής υπόθεσης που δεν έχει μέχρι τώρα υπάρξει, με κινήσεις και καταστάσεις που δεν συνηθίζονται και κινούνται μακριά από την καθημερινή πραγματικότητα. Τα γεγονότα που έχουν ήδη καταγραφεί στο παρελθόν δεν είναι από μόνα τους αρκετά να προσδιορίσουν τι μπορεί να συμβεί στο μέλλον. Για το λόγο αυτό πρέπει να οδηγηθούμε σε υποθετικά σενάρια, στο τι μπορεί να συμβεί και

να επηρεάσει θεαματικά τις αγορές. Βέβαια και τα υποθετικά σενάρια δεν είναι σίγουρο ότι περιλαμβάνουν το χειρότερο που μπορεί να γίνει.

- Τους αλγόριθμους – που προσπαθούν να αναγνωρίσουν τους υπόλοιπους παράγοντες που μπορεί να οδηγήσουν στο χειρότερο σενάριο. Ως αλγόριθμος ορίζεται μια πεπερασμένη σειρά ενεργειών, αυστηρά καθορισμένων και εκτελέσιμων σε πεπερασμένο χρόνο, που στοχεύουν στην επίλυση ενός προβλήματος [10]. Πιο συγκεκριμένα ο αλγόριθμος είναι μια σειρά από εντολές που έχουν αρχή και τέλος, είναι σαφείς και εκτελέσιμες με σκοπό την επίλυση κάποιου προβλήματος. Ο αλγόριθμος θα πρέπει να ικανοποιεί κριτήρια όπως :
καθοριστικότητα, περατότητα, αποτελεσματικότητα, επεκτασιμότητα και να έχει δεδομένα,

επεξεργασία των δεδομένων και αποτέλεσμα επεξεργασίας. Οι αλγόριθμοι στο stress test βοηθούν ώστε να αναγνωριστεί το χειρότερο αποτέλεσμα για το εξεταζόμενο χαρτοφυλάκιο.

Βασικός στόχος του Stress Test είναι να φανεί η ικανότητα του πιστωτικού ιδρύματος να αντιμετωπίζει τις καταστάσεις που θα προκύψουν σε μια πιθανή χρηματοοικονομική κρίση ή σε ένα ασταθές πολιτικοοικονομικό περιβάλλον. Μέσα από την διαδικασία αυτή εξάγονται πολύτιμα συμπεράσματα για τις αδυναμίες που μπορεί να υπάρχουν στο χαρτοφυλάκιο της τράπεζας, τους κινδύνους που έχει αναλάβει και κατά πόσο έχει την δυνατότητα να διαχειριστεί τους κινδύνους αυτούς. Το Stress Test θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη την μοναδικότητα και ιδιαιτερότητα κάθε χαρτοφυλακίου, και να προσαρμόζεται σε αυτό. Είναι ζωτικής σημασίας τα συμπεράσματα που θα βγουν από την διαδικασία αυτή να είναι κοντά στην πραγματικότητα, ώστε να είναι προετοιμασμένος ο οργανισμός να ανταποκριθεί στο δυσμενές περιβάλλον.

4.3 Εμπειρική Ανάλυση

Η εμπειρική (ή θεωρητική όπως επίσης αποκαλείται) προσέγγιση μετρά την επικινδυνότητα των τραπεζικών ιδρυμάτων με την ανάλυση των οικονομικών στοιχείων, χρησιμοποιώντας τους οικονομικούς δείκτες και λαμβάνοντας στοιχεία από τα δημοσιευμένα αποτελέσματα των ιδρυμάτων. Επίσης μελετούν τις τιμές των μετοχών και τα αποτελέσματα των εποπτικών αρχών.

4.4 Τεχνικές διαχείρισης του κινδύνου επιτοκίων

Ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν στην διαχείριση κινδύνων τα τραπεζικά ιδρύματα είναι ο κίνδυνος επιτοκίων. Ειδικά στις μέρες μας, λόγω της αστάθειας στο χρηματοοικονομικό σύστημα, η αντιμετώπιση του κινδύνου αυτού είναι ζωτικής σημασίας, και τα τραπεζικά ιδρύματα καλούνται να αναπτύξουν τις τεχνικές αντιμετώπισης του.

Τα τραπεζικά ιδρύματα μέχρι και την δεκαετία του '70 θεωρούσαν ως βασικό κίνδυνο κυρίως τον πιστωτικό κίνδυνο. Μετά την δεκαετία του '80, η ανάπτυξη των χρηματοοικονομικών εργαλείων και το άνοιγμα των αγορών δημιούργησε μεγαλύτερη μεταβλητότητα επιτοκίων. Έγινε ορατή η ανάγκη αντιμετώπισης των κινδύνων που δημιουργούνται από τις επιτοκιακές αλλαγές.

Ο κίνδυνος επιτοκίου σχετίζεται με την κερδοφορία των τραπεζών, και κυρίως στην μεταβλητότητα της κερδοφορίας λόγω της μεταβολής των επιτοκίων. Αυτό εντοπίζεται κυρίως στην διαφοροποίηση της λήξης μεταξύ των στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού στον ισολογισμό. Τόσο τα στοιχεία του ενεργητικού όσο και αυτά του παθητικού στον ισολογισμό μπορεί να έχουν σταθερό επιτόκιο ή κυμαινόμενο- μια αλλαγή στο ύψος των επιτοκίων διαμορφώνει ανάλογα τα κέρδη της τράπεζας. Για παράδειγμα μια άνοδος των επιτοκίων θα οδηγήσει σε παράλληλη αύξηση των κερδών για την τράπεζα εάν τα στοιχεία του ενεργητικού με κυμαινόμενο επιτόκιο είναι περισσότερα από τα αντίστοιχα στοιχεία του παθητικού με κυμαινόμενο επιτόκιο. Αντίστροφα, εάν τα στοιχεία του ενεργητικού με κυμαινόμενο επιτόκιο είναι λιγότερα από τα αντίστοιχα στοιχεία του παθητικού, η αύξηση στις τιμές των επιτοκίων μειώνει τα κέρδη της τράπεζας. Στη περίπτωση που τα στοιχεία του ενεργητικού και του παθητικού με κυμαινόμενο επιτόκιο είναι ισοσκελισμένα, τότε τα κέρδη παραμένουν ίδια.

Ένα τραπεζικό ίδρυμα μπορεί να αντιμετωπίσει διαφορετικές μορφές του κινδύνου επιτοκίων, όπως :

- Κίνδυνος ανατιμολόγησης – που οφείλεται σε χρονικές διαφορές σταθερότητας των επιτοκίων απαιτήσεων και υποχρεώσεων.
- Κίνδυνος καμπύλης επιτοκίων- οι διαφορές στους χρόνους ανατιμολόγησης μπορούν να οδηγήσουν σε έκθεση τις τράπεζες ανάλογα με την θέση που έχουν αναλάβει (long ή short)
- Κίνδυνος βάσης – οι υποχρεώσεις και οι απαιτήσεις τιμολογούνται από διαφορετικές καμπύλες επιτοκίων όπου η διαφορά μεταξύ τους έχει μεταβληθεί, και

- Κίνδυνος προαίρεσης –προϊόντα που περιλαμβάνουν παράγωγα προϊόντα κτλ.

4.4.1. Η μέθοδος του Ανοίγματος (Gap Analysis)

Η ευαισθησία των κερδών ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος μπορεί να μετρηθεί με την Μέθοδο του Ανοίγματος. Η ανάλυση Gap στηρίζεται στην επίπτωση της αλλαγής των επιτοκίων στα έσοδα και στα έξοδα, συγκρίνει και αναλύει την διαφορά που δημιουργείται μεταξύ του ενεργητικού και του παθητικού με την πάροδο του χρόνου, όταν υπάρχει διαφοροποίηση επιτοκίων. Αυτό που πρέπει να έχουμε κατά νου είναι ότι τα στοιχεία του ενεργητικού και παθητικού δεν έχουν όλα την ίδια περίοδο λήξης.

Το μέγεθος του ανοίγματος δείχνει αντίστοιχα το μέγεθος του κινδύνου ρευστότητας που αναλαμβάνει η τράπεζα. Σε μια πιθανή μεταβολή επιτοκίων, εάν υπάρχει μεγάλο άνοιγμα, αντίστοιχα μεγάλη θα είναι η μεταβολή στα καθαρά έσοδα που προέρχονται από τόκους. Η τράπεζα μπορεί να μεταβάλει την τιμή του ανοίγματος υπολογίζοντας την πιθανή μεταβολή επιτοκίων ώστε να δημιουργήσει κέρδος.

Τα τραπεζικά ιδρύματα έχουν την δυνατότητα να ελέγξουν και να προσπαθήσουν να αντισταθμίσουν πλήρως τον επιτοκιακό κίνδυνο εάν μηδενίσουν την τιμή του ανοίγματος. Αυτό μπορεί να πραγματοποιηθεί με συγκεκριμένες πρακτικές, όπως:

- Σύνδεση των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού που μπορούν να ανατιμολογηθούν έτσι ώστε το άνοιγμα να τείνει στο μηδέν
- Συχνοί και επαναλαμβανόμενοι υπολογισμοί του ανοίγματος
- Χρησιμοποίηση συναλλαγών εκτός ισολογισμού που συμβάλλουν στην αντιστάθμιση του κινδύνου (πχ. interest rate swaps, interest rate cap, interest rate collar κτλ).

4.4.2. Η μέθοδος του Δείκτη Μέσης Διάρκειας (Duration Analysis)

Η μέθοδος του Δείκτη Μέσης Διάρκειας αποτελεί μια εναλλακτική μέτρηση του κινδύνου επιτοκίου. Με τον δείκτη αυτό, γίνεται εκτίμηση της ευαισθησίας της αξίας του συνόλου των στοιχείων που εμφανίζονται στο ενεργητικό και στο παθητικό με μια μεταβολή στις τιμές των επιτοκίων. Πρέπει να σημειώσουμε ότι ο επιτοκιακός κίνδυνος μεγαλώνει όσο περισσότερο διαφέρει η χρονική περίοδος των εισροών από την αντίστοιχη χρονική περίοδο των εκροών.

Για να εφαρμόσουμε την μέθοδο αυτή, αρχικά θα πρέπει να γνωρίζουμε την διάρκεια κάθε στοιχείου. Η διάρκεια μπορεί να σχετίζεται με την προθεσμία λήξης, εκφράζει κυρίως το

χρονικό διάστημα που απαιτείται για να έχει το χρεόγραφο σε όρους παρούσας αξίας μια μέση απόδοση.

4.5 Μέτρηση πιστωτικού κινδύνου

Ο πιστωτικός κίνδυνος θα πρέπει να καταγράφεται με την μέγιστη δυνατή ακρίβεια, ώστε να δεσμεύονται τα λιγότερα δυνατά κεφάλαια για την κάλυψη των επισφαλειών. Τα τραπεζικά ιδρύματα χρησιμοποιούν τα παρακάτω εργαλεία ώστε να μπορέσουν να ελέγξουν καλύτερα τις πιθανές επισφάλειες και να επενδύσουν και αξιοποιήσουν με παραγωγικό τρόπο τα κεφάλαιά τους.

Η μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου γίνεται με δύο βασικές μεθόδους:

- Την μέθοδο του Credit Scoring, που αφορά τις χρηματοδοτήσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων προς τους καταναλωτές, ιδιώτες ή ελεύθερους επαγγελματίες και μικρές επιχειρήσεις.
- Την μέθοδο του Credit Rating, που αφορά τις χρηματοδοτήσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων προς τις μεγάλες επιχειρήσεις

4.5.1 . Credit Scoring

Το Credit Scoring είναι οι τεχνικές που χρησιμοποιούν οι τράπεζες ώστε να προβούν στην χορήγηση πίστωσης . Στην ουσία αυτές οι τεχνικές αποφασίζουν ποιος θα λάβει την πίστωση καθώς και το ποσό που ενδεχομένως μπορεί να λάβει. Αποτελεί προσωπική αξιολόγηση που βασίζεται στα στοιχεία του δανειζόμενου. Η μέθοδος είναι κατάλληλη για πιστούχους που ενδιαφέρονται να λάβουν μικρό ποσό χρηματοδότησης, αφορά όμως μεγάλο αριθμό αιτήσεων για τα προϊόντα αυτά. Το τμήμα των τραπεζών που ασχολείται με τα εν λόγω προϊόντα είναι η τραπεζική ιδιωτών ή αλλιώς λιανική τραπεζική.

Λειτουργεί σε ηλεκτρονική μορφή, με την εισαγωγή ορισμένων κριτηρίων οδηγεί αυτόματα στην κατάταξη του αξιολογούμενου σε αντίστοιχη κατηγορία κινδύνου. Με τον τρόπο αυτό μειώνεται ο χρόνος αξιολόγησης της αίτησης , καθώς μόνο με την καταχώρηση του αιτήματος δημιουργείται αυτόματα μια αξιολόγηση, που είτε οδηγεί σε περαιτέρω ανάλυση ή στην απόρριψη του. Μπορεί όμως από μόνη της η μέθοδος αυτή να οδηγήσει σε μεγάλη απόκλιση μεταξύ του εμφανιζόμενου και του πραγματικού κινδύνου, καθώς τα καταχωρημένα στοιχεία από μόνα τους δεν δίνουν την πλήρη εικόνα του δανειολήπτη.

Η συγκεκριμένη μέθοδος είναι αντικειμενική και αμερόληπτη, καθώς χρησιμοποιούνται και κρίνονται αυτόματα από το σύστημα τα στοιχεία του δανειζόμενου. Δεν παρεμβαίνει κανείς στην διαμόρφωση μιας γνώμης που θα επηρεάσει την κατάταξη του αιτούντα.

Το Credit Scoring δίνει στοιχεία με βάση την ιστορικότητα πληρωμών του αιτούντα, την καταχώρηση που πιθανόν να έχει σε πληροφοριακά συστήματα (πχ Τειρεσία), την οικονομική του κατάσταση, και ορισμένα δημογραφικά στοιχεία. Επίσης καταγράφει εάν, κατά δήλωσή του υπάρχει ακίνητη περιουσία στο όνομά του, επιταγές, πλειστηριασμούς ή και άλλα τραπεζικά προϊόντα (καταθέσεις, δάνεια, πιστωτικές κάρτες).

Η διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου με την χρήση του credit scoring καθορίζει σε μεγάλο βαθμό τον περιορισμό ανάληψης προβληματικών πιστώσεων. Έτσι το τραπεζικό ίδρυμα μειώνει τις κεφαλαιακές απαιτήσεις του έναντι των πιστοδοτήσεων που έχει αναλάβει.

4.5.2 . Credit Rating

Η μέθοδος του Credit Rating αφορά τις χρηματοδοτήσεις μεγάλων επιχειρήσεων ή τοποθετήσεις σε τίτλους επιχειρήσεων.

Αντίθετα με το Credit Scoring, το Credit Rating αφορά κατάταξη σε κατηγορίες πιστωτικού κινδύνου μικρού αριθμού πιστούχων, οι οποίοι έχουν όμως μεγάλο ποσό χρηματοδότησης. Η αξιολόγηση γίνεται με υποκειμενικά κριτήρια, και πραγματοποιείται από τα εξειδικευμένα τραπεζικά στελέχη. Αντιμετωπίζεται η κάθε δανειακή αίτηση ξεχωριστά, σαν ειδική περίπτωση. Χαρακτηριστικό της μεθόδου αυτής είναι η υποκειμενική κρίση, καθώς η αξιολόγηση γίνεται με βάση την προσωπική εμπειρία και την στενή παρακολούθηση του πιστούχου. Η αποκλειστική και προσωπική ενασχόληση με τον μελλοντικό δανειολήπτη καθιστά την μέθοδο περισσότερο αποτελεσματική, καθώς ελέγχονται στοιχεία που δύσκολα μπορούν να καταταχθούν από μόνα τους σε κατηγορίες.

Το σύστημα που υποστηρίζει το Credit Rating είναι συνήθως ηλεκτρονικό, στο οποίο ο αξιολογητής έχει την δυνατότητα να παρέμβει και να επηρεάσει την βαθμολογία προσθέτοντας τα προσωπικά στοιχεία.

4.6 Η μέθοδος του Back Testing

Η μέθοδος του Back Testing είναι το εργαλείο που βοηθάει στην επαλήθευση των μοντέλων μέτρησης της VaR. Αποτελεί στατιστικό μοντέλο που επικυρώνει, συγκρίνει και αναλύει τα αποτελέσματα, με σύγκριση των αποτελεσμάτων της VaR σε σχέση με τις αντίστοιχες ζημιές που παρατηρήθηκαν την ίδια εξεταζόμενη περίοδο. Η μέθοδος του Back Testing αποτέλεσε κεντρικό ζήτημα για την επιτροπή της Βασιλείας, ώστε τα τραπεζικά ιδρύματα να προβαίνουν σε συστηματικό έλεγχο των αποτελεσμάτων, και να εκτιμούν με περισσότερη ακρίβεια τους κινδύνους.

Το Back Testing περιλαμβάνει την αναλυτική και συστηματική σύγκριση των αποτελεσμάτων της VaR με τις αντίστοιχες ζημιές που καταγράφηκαν σε ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Αποτελεί απαραίτητο εργαλείο για την σωστή διαχείριση του χρηματοπιστωτικού κινδύνου, καθώς δίνει πληροφορίες για την αληθινή εκτίμηση της Αξίας σε Κίνδυνο.

Σε ορισμένες περιπτώσεις με την εφαρμογή του back testing μπορεί να παρατηρήσουμε ότι ο υπολογισμός της VaR δεν απέδωσε υψηλό επίπεδο εμπιστοσύνης, κι έτσι να χρειαστεί να γίνει επανέλεγχος του μοντέλου υπολογισμού ώστε να ελεγχθούν οι τυχόν λανθασμένες εκτιμήσεις.

Η σωστή μελέτη του κινδύνου κάνει το Back Testing απαραίτητο, και αυτό ορίζεται και από το σύμφωνο της επιτροπής της Βασιλείας, θέτοντας ποινές στα τραπεζικά ιδρύματα που δεν προβαίνουν στις αναγκαίες ενέργειες του σωστού υπολογισμού της αξίας σε Κίνδυνο (VaR). Συνήθως η διαδικασία του Back-Testing γίνεται σε μηνιαία ή τριμηνιαία βάση, ώστε να είναι σε διαρκή ενημέρωση και σε ετοιμότητα για τον εναρμονισμό με τα αυστηρά πλαίσια που θέτει η Επιτροπή της Βασιλείας.

Κεφάλαιο 5:

Μελέτη διαχείρισης κινδύνων – Εξέταση περίπτωσης *Eurobank*

5.1 Γενικές πληροφορίες *Eurobank*

Η τράπεζα Eurobank αποτελεί ένα ισχυρό Ευρωπαϊκό τραπεζικό οργανισμό που δραστηριοποιείται τόσο στην Ελλάδα όσο και σε πολλές άλλες χώρες . Έχει σύνολο ενεργητικού περίπου 68 δις. €, και διαδραματίζει ηγετικό ρόλο στον ελληνικό τραπεζικό χώρο. Παρέχει πλήρες φάσμα τραπεζικών εργασιών και χρηματοοικονομικών προϊόντων και υπηρεσιών σε ιδιώτες και επαγγελματίες πελάτες. Οι τομείς στους οποίους δραστηριοποιείται είναι η Τραπεζική Ιδιωτών Πελατών, η Τραπεζική Επιχειρήσεων, η Επενδυτική Τραπεζική και η Διαχείριση Περιουσίας, έχοντας λάβει σημαντικές διακρίσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

Στην Ελλάδα ο όμιλος Eurobank έχει σημαντική θέση στην καταναλωτική πίστη, τα αμοιβαία κεφάλαια, τις χρηματιστηριακές αγορές και στον ασφαλιστικό τομέα (ασφάλειες ζωής). Επίσης διατηρεί σημαντικό μερίδιο αγοράς στις χρηματοδοτήσεις μικρών και μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Η τράπεζα Eurobank ιδρύθηκε το 1990 αρχικά ως «Ευρωεπενδυτική Τράπεζα», και η βασική λειτουργία της ήταν η παροχή επενδυτικών υπηρεσιών. Το 1996 προχωράει σε εξαγορά της Interbank Ελλάδος Α.Ε. με συνολικό δίκτυο 23^{ov} καταστημάτων, και ένα χρόνο αργότερα προχωράει σε μετονομασία από Ευρωεπενδυτική σε Τράπεζα Eurobank Α.Ε. Το 1998 εξαγοράζει την Τράπεζα Αθηνών, όπως επίσης την τράπεζα Κρήτης και Εργασίας, όπου και το 2000 μετονομάζεται σε Τράπεζα EFG Eurobank- Ergasias.

Στις αρχές του 2000 δραστηριοποιείται στις Βαλκανικές χώρες, όπως στην Ρουμανία, Βουλγαρία, Σερβία, καθώς και Λουξεμβούργο, Αγγλία, Ουκρανία Τουρκία, Κύπρο και Πολωνία Μέχρι το τέλος της πρώτης δεκαετίας του 2000 αναδεικνύεται ως συστημική δύναμη στην Νοτιανατολική Ευρώπη [16].

5.2 Χρηματοοικονομικοί κίνδυνοι – Διαχείριση

Η έκθεση της τράπεζας στους διάφορους χρηματοοικονομικούς κινδύνους αντιμετωπίζεται με στόχο την ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων στην κερδοφορία της. Υπεύθυνη για την διαχείριση των τραπεζικών κινδύνων είναι η Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων, η οποία

ορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο της τράπεζας. Η πολιτική αναπροσαρμόζεται μία φορά κάθε χρόνο ώστε να μπορεί να προσαρμόζεται στις νέες συνθήκες της αγοράς.

5.2.1. Πιστωτικός κίνδυνος

Ο πιστωτικός κίνδυνος προέρχεται κυρίως από την αδυναμία του αντισυμβαλλόμενου μέρους να μείνει συνεπής ως προς τις υποχρεώσεις του προς την τράπεζα. Η διοίκηση της τράπεζας αντιμετωπίζει με προσοχή τον πιστωτικό κίνδυνο, καθώς η πραγματοποίησή του αναγνωρίζεται ως ζημιά στον ισολογισμό.

Η διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου γίνεται με την επιβολή ορίων ως προς το ποσοστό του κινδύνου που μπορεί να δεχτεί η τράπεζα, καθώς και κατατάξεις στους τομείς δραστηριοτήτων και γεωγραφικούς περιορισμούς. Τα όρια τίθενται σε εφαρμογή και παρακολουθούνται σε τακτικά διαστήματα. Υπεύθυνη για την παρακολούθηση του επιπέδου πιστωτικών ορίων ανά προϊόν, τομέα δραστηριότητας και χώρα είναι η Επιτροπή Κινδύνων της Τράπεζας, η οποία συνεδριάζει ανά τρίμηνο. Η πραγματική έκθεση έναντι των ορίων παρακολουθείται σε ημερήσια βάση. Ο πιστωτικός κίνδυνος είναι αρμονικά κατανεμημένος σε όλους τους τομείς, με σωστή διασπορά τόσο στους ιδιώτες πελάτες όσο και στους επαγγελματίες πελάτες. Ο πιστωτικός κίνδυνος περιορίζεται και από την προσπάθεια της τράπεζας να χορηγήσει δάνεια με συμβάσεις ενεχυρίασης.

<i>Έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο στοιχείων ισολογισμού:</i>	<u>2012</u>	<u>2011</u>
	€ εκατ.	€ εκατ.
<i>Έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο στοιχείων ισολογισμού:</i>		
<i>Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα</i>	13.307	23.965
<i>Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων:</i>		
- Ομόλογα	81	86
<i>Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα</i>	1.913	1.950
<i>Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες:</i>		
- Δάνεια σε επιχειρήσεις (μεσαίες και μεγάλες)	13.681	14.755
- Στεγαστικά δάνεια	12.177	11.922
- Καταναλωτικά δάνεια	5.022	5.569
- Δάνεια σε μικρές επιχειρήσεις	6.377	6.585
<i>Μείον: πρόβλεψη για πιστωτικούς κινδύνους</i>	(3.823)	(2.744)
<i>Επενδυτικοί τίτλοι:</i>		
- Ομόλογα	4.287	5.783
<i>Λοιπά στοιχεία ενεργητικού</i>	1.060	596

Ο παραπάνω πίνακας απεικονίζει τη μέγιστη έκθεση της Τράπεζας σε πιστωτικό κίνδυνο την 31 Δεκεμβρίου 2012 και 2011.

Πηγή: Έκθεση Eurobank 2012 – www.Eurobank.gr

Η Eurobank για τον έλεγχο του πιστωτικού κινδύνου χρησιμοποιεί:

- Παράγωγα - διατηρεί και ελέγχει όρια καθαρών ανοικτών θέσεων σε παράγωγα, της διαφοράς δηλαδή αγοράς και πώλησης, και κάθε στιγμή κινείται με βάση τις διακυμάνσεις της αγοράς.
- Κύριες συμβάσεις συμψηφισμού (master netting agreements) – μέσω των συμβάσεων συμψηφισμού που πραγματοποιεί η Eurobank με αντισυμβαλλόμενα μέρη περιορίζει την έκθεσή της σε ζημιές λόγω του πιστωτικού κινδύνου.
- Δανειακές δεσμεύσεις – διασφαλίζει μέσω των δανειακών δεσμεύσεων τα απαιτούμενα κεφάλαια προς τους πελάτες.

Η έγκριση των δανειακών συμβάσεων καθώς και ο έλεγχος γίνεται από τις κεντρικές υπηρεσίες όπου υπάρχει εξειδικευμένο αντίστοιχο τμήμα. Για την αξιολόγηση των αιτήσεων από επιχειρήσεις, προχωράει στην ανάλυση της πιστοληπτικής ικανότητας με την χρήση του μοντέλου (MRA – Moody's Risk Advisor), σύμφωνα με το οποίο οι πελάτες κατηγοριοποιούνται σε κλίμακα με 11 βαθμίδες (που από το 2008 έχει διαμορφωθεί σε 14 βαθμίδες) όπου λαμβάνονται υπόψη τα χαρακτηριστικά του πελάτη και οι αντίστοιχες εγγυήσεις, τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν την επιχειρηματική του δραστηριότητα καθώς και ιστορικά στοιχεία της επιχείρησης. Αντίστοιχα και στα στεγαστικά δάνεια η διαδικασία είναι κεντροποιημένη και γίνεται με βάση την συνολική εικόνα του πελάτη χρησιμοποιώντας ένα στατιστικό πρότυπο.

5.2.2. Κίνδυνος Αγοράς

Η τράπεζα είναι εκτεθειμένη στον κίνδυνο αγοράς, καθώς διατηρεί πολλές ανοικτές θέσεις σε προϊόντα που επηρεάζονται από τις μεταβολές που πραγματοποιούνται στην ευρύτερη αγορά.

Αντιμετωπίζει τον κίνδυνο επιτοκίου καθώς μια αλλαγή στα επιτόκια αγοράς μπορεί να οδηγήσει σε αλλαγή της αξίας ενός χρηματοοικονομικού προϊόντος. Αρμόδια για τον έλεγχο και την διατήρηση των ορίων είναι η Επιτροπή Κινδύνων της Τράπεζας. Επίσης οι αλλαγές στις συναλλαγματικές ισοτιμίες δημιουργούν σημαντικούς κινδύνους που επηρεάζουν τις

ανοικτές θέσεις της τράπεζας (Συναλλαγματικός Κίνδυνος), όπως επίσης η διακύμανση που παρατηρείται στις αξίες των μετοχών, και κατ επέκταση στην αξία του μετοχικού χαρτοφυλακίου (Μετοχικός Κίνδυνος).

Μέσο VaR ανά κατηγορία κινδύνου (εμπορικό και επενδυτικό χαρτοφυλάκιο-Ελλάδα)

	<u>2012</u>	<u>2011</u>
	€ εκατ.	€ εκατ.
Κίνδυνος Επιτοκίου	41	34
Κίνδυνος Συναλλάγματος	1	2
Μετοχικός Κίνδυνος	3	7
Σύνολο VaR	41	37

Πηγή: Έκθεση Eurobank 2012 – www. Eurobank.gr

Για την αντιμετώπιση του κινδύνου αγοράς η Eurobank εφαρμόζει την μέθοδο της VaR-Value at Risk (Αξίας σε Κίνδυνο). Η VaR χρησιμοποιείται με διάστημα εμπιστοσύνης 99% και περίοδο διακράτησης 1 ημέρας. Μετράει τους κινδύνους της αγοράς σε συνθήκες ομαλότητας, με την υπόθεση ότι οποιαδήποτε μη συνηθισμένη κατάσταση θα ακολουθήσει ομαλή κατανομή. Παράλληλα, για την επιβεβαίωση και τον έλεγχο, καθώς η VaR στηρίζεται σε υποθέσεις που ενέχουν περιορισμούς, διενεργούνται έλεγχοι εκ των υστέρων (back testing). Η μέθοδος χρησιμοποιείται καθημερινά και πραγματοποιούνται συγκρίσεις αποτελεσμάτων και έλεγχος ορθότητας.

5.2.3. Κίνδυνος Ρευστότητας

Όπως όλες οι τράπεζες, και η Eurobank έχει να αντιμετωπίσει τον κίνδυνο ρευστότητας. Ο κίνδυνος ρευστότητας δημιουργείται από την αδυναμία πλήρης αντιστοίχισης των ημερομηνιών λήξης και των επιτοκίων των στοιχείων ενεργητικού και των υποχρεώσεων. Η τράπεζα αντιμετωπίζει τον κίνδυνο ρευστότητας που δημιουργείται από τις αναλήψεις καταθέσεων, λήξεις τίτλων μεσοπρόθεσμης διάρκειας, χρηματοδοτήσεις κτλ. Όλες οι τράπεζες διατηρούν διαθέσιμα υπόλοιπα ώστε να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν καταστάσεις κρίσεων. Συνήθως τα διαθέσιμα αυτά υπόλοιπα είναι αρκετά να αντιμετωπίσουν μια δύσκολη οικονομική περίοδο. Η προσπάθεια που γίνεται από την τράπεζα στον τομέα αντιμετώπισης του κινδύνου ρευστότητας είναι η αντιστοίχιση (matching) και η ελεγχόμενη αναντιστοιχία (mismatch) των ημερομηνιών λήξης και των επιτοκίων των στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων [17].

Η αδυναμία των Ελληνικών τραπεζών να έχουν πρόσβαση στις χρηματαγορές, η σταδιακή μείωση των καταθέσεων των πολιτών λόγω φόβου αλλά και εξαιτίας της δύσκολης

οικονομικής κατάστασης της χώρας μας αύξησαν την εξάρτηση της τράπεζας από τον μηχανισμό χρηματοδότησης, κυρίως της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Ο έλεγχος και η διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας από την τράπεζα Eurobank γίνεται από:

- Την Επιτροπή Κινδύνων της Τράπεζας, που είναι υπεύθυνη για την παρακολούθηση των ποιοτικών και ποσοτικών επιπέδων
- Την Επιτροπή Διαχείρισης Ενεργητικού και Υποχρεώσεων της Τράπεζας (Assets and Liabilities Committee) που καθορίζει την πολιτική για την ρευστότητα
- Την Διεύθυνση Διαχείρισης Διαθεσίμων της Τράπεζας (Treasury) που είναι υπεύθυνη για την παρακολούθηση του προϋπολογισμού της ρευστότητας, και
- Τον Τομέα Global Market and Counterparty Risk Sector (GMCRS) που παρακολουθεί και ενημερώνει για την ρευστότητα.

Η τράπεζα φροντίζει ώστε να είναι σε θέση να αντιμετωπίσει τις έκτακτες ανάγκες που μπορούν να προκύψουν από ασυνήθιστα οικονομικοκοινωνικά γεγονότα. Προβαίνει σε διακράτηση ενός μέρος από τα στοιχεία του ενεργητικού της σε ομόλογα υψηλής ρευστοποίησης, διατραπεζικές καταθέσεις με βραχυπρόθεσμες λήξεις, και ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες.

Οι ελληνικές τράπεζες στηρίχθηκαν από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και την Τράπεζα της Ελλάδος ώστε να αντιμετωπίσουν τις συνέπειες της κρίσης χρέους. Η Eurobank μέχρι το τέλος του 2012 είχε λάβει ως καθαρή χρηματοδότηση 29 δις €, με την δέσμευση ότι οι μέσω της αναδιάρθρωσης που θα κάνουν, θα διευρύνουν τη χρηματοδοτική βάση.

Η ενίσχυση της κεφαλαιακής βάσης του Ομίλου είναι προτεραιότητα, καθώς οι επιπτώσεις του PSI+ δημιούργησαν σημαντικά προβλήματα. Εξαιρώντας το PSI+, η Eurobank κατάφερε να διατηρήσει τους δείκτες σε υψηλότερα επίπεδα από τους δείκτες που θέτει η επιτροπή της Βασιλείας.

Η τράπεζα αναγνωρίζει ότι για το επόμενο σύντομο διάστημα οι κίνδυνοι είναι πιθανόν να προέρχονται από το μακροοικονομικό περιβάλλον, τις εξελίξεις στην ευρύτερη Ευρωπαϊκή Ένωση, και την επιτυχία των δημοσιονομικών ανακατατάξεων και προσαρμογών που εφαρμόζει το τελευταίο χρονικό διάστημα η κυβέρνηση της Ελλάδας. Αναγνωρίζει τα σημαντικά οικονομικά αποτελέσματα που μέχρι τώρα έχουν επιτευχθεί, και ως ένα από τους πρωταρχικούς στόχους θέτει την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στην ελληνική οικονομία από το διεθνές οικονομικό περιβάλλον.

5.2.4 Λειτουργικός Κίνδυνος

Ο λειτουργικός κίνδυνος στην Eurobank ελέγχεται από την Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων, η οποία διασφαλίζει ότι σε όλα τα τμήματα της τράπεζας εφαρμόζεται η κατάλληλη και αξιόπιστη πολιτική και οι δέουσες διαδικασίες. Η τράπεζα εφαρμόζει ελέγχους και πραγματοποιεί μετρήσεις με βάση ιστορικά δεδομένα, σύμφωνα με τους Δείκτες Λειτουργικών Κινδύνων. Οι δείκτες αυτοί χρησιμοποιούν τα δεδομένα και αναλύουν τα διάφορα ανοίγματα του λειτουργικού κινδύνου. Επίσης, με βάση την Αναφορά Λειτουργικού Κινδύνου παράγονται και διαφοροποιούνται οι εσωτερικοί κανόνες.

Κεφάλαιο 6:

Συμπεράσματα

Ο αριθμός των κινδύνων στους οποίους εκτίθονται καθημερινά τα τραπεζικά ιδρύματα είναι μεγάλος. Οι τραπεζικές εργασίες εμπεριέχουν καθημερινές πρακτικές που ενδεχομένως να επιφέρουν ζημία στον κάθε οργανισμό. Ειδικά σε εποχή όπου το χρηματοπιστωτικό περιβάλλον διανύει περίοδο ύφεσης μετά την έντονη κρίση, η ανάγκη διαχείρισης των κινδύνων κρίνεται επιτακτική.

Στην παραπάνω μελέτη έγινε αντιληπτό ότι οι τράπεζες, στο διεθνές αλλά και ειδικότερα στον ελληνικό περιβάλλον, έχουν ως προτεραιότητα την πραγματοποίηση κέρδους, οπότε και η διαχείριση των κινδύνων που αντιμετωπίζουν αποτελεί μείζον θέμα. Η διαδικασία με την οποία αντιμετωπίζουν τους κινδύνους είναι δυναμική, καθώς μεταβάλλεται συνεχώς, καθώς μεταβάλλονται ταυτόχρονα οι οικονομικές συνθήκες.

Θα μπορούσαμε να σημειώσουμε ότι τα τραπεζικά ιδρύματα εφαρμόζουν με αρκετή συνέπεια τις διατάξεις που έχουν οριστεί από την Επιτροπή της Βασιλείας, όπως επίσης διατηρούν τα όρια και τους κανονισμούς που θέτουν οι διεθνείς κανονισμοί και η Τράπεζα της Ελλάδος.

Αναπτύσσουν τεχνικές αντιμετώπισης κινδύνων με εξειδικευμένο προσωπικό, και εκτελούν άμεσα τις αναγκαίες προσαρμογές. Αντιμετωπίζουν ξεχωριστά τους κινδύνους (πιστωτικό, αγοράς και λειτουργικό), και έχουν θεσπίσει ειδικές επιτροπές που είναι υπεύθυνες να τηρούν και να ελέγχουν την καθημερινή λειτουργία.

Ολοκληρώνοντας την μελέτη, θα μπορούσαμε να σημειώσουμε ότι θα έχει ενδιαφέρον να εξετασθεί στο μέλλον εάν η αντιμετώπιση κινδύνων μετά την μεγάλη χρηματοπιστωτική κρίση συνεχίσει να γίνεται με τον ίδιο τρόπο, ή με την προοπτική της ανάπτυξης αλλάξει ο τρόπος αντιμετώπισής τους.

Βιβλιογραφία

[1] **Γκόρτσος Χ.**, «Η Πρόσφατη Διεθνής Χρηματοπιστωτική Κρίση και η Τρέχουσα Δημοσιονομική Κρίση στην Ευρωζώνη: Θεσμικές και Ρυθμιστικές Εξελίξεις», Μάρτιος 2012.

[2] **Howard Davies 2010**– The Financial Crisis

[3] **Συριόπουλος Κ.**, « Διαχείριση Τραπεζικού Κινδύνου», ΕΣΠΙ Εκδοτική, 2000.

[4] **Γκόρτσος Χ.**, «Τραπεζικό Περιβάλλον», Μάρτιος 2012.

[5] **Ζοπουνίδης Κ.**, « Σύγχρονα Θέματα Τραπεζικού Μάνατζμεντ», Εκδόσεις Κλειδάριθμος, Αθήνα, 2009.

[6] **Ramazan, Gencay, Selcuk Faruk, and Whitcher Brandord** (2001). An

Introduction to wavelets and other filtering methods in financial and

Economics, Academic Press.

[7] **Best, Philip W.** (1998). Implementing Value at Risk, John Wiley &

Sons, Wiley series in financial engineering, West Sussex

[8] **Artzner P., Delbaen F., Eber J.-M. And Heath D.**, Coherent Measures of Risk, Mathematical Finance, 1999.

[9] **Ζοπουνίδης Κ.**, « Σύγχρονα Θέματα Τραπεζικού Μάνατζμεντ», Εκδόσεις Κλειδάριθμος, Αθήνα, 2009.

[10] <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%BB%CE%B3%CF%8C%CF%81%CE%B9%CE%B8%CE%BC%CE%BF%CF%82>
<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%BB%CE%B3%CF%8C%CF%81%CE%B9%CE%B8%CE%BC%CE%BF%CF%82>

[11] **Dowd K.**, Moral Hazard and the Financial Crisis

[12] **Wolf M.**, «Regulations Should Intervene in Bankers Pay», Financial Times, (January 15th).

[13] **Γαλάτσιος Κ.**, «Διαχείριση του Κινδύνου Επιτοκίων», Ελληνική Ένωση Τραπεζών, 2006.

[14] **Οικονομικό Επιμελητήριο της Ελλάδας**- «Η Μορφολογία του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος και η Διεθνής Χρηματοπιστωτική Κρίση: Οικονομικές και Κοινωνικές Επιπτώσεις», Ιούνιος 2010

[15] **Κοσμίδου Κ. και Ζοπουνίδης Κ.**, «Συστήματα Διαχείρισης Τραπεζικών Κινδύνων: Η Περίπτωση του Asset Liability Management», Αθήνα Εκδόσεις Κλειδάριθμος, Αθήνα,2003.

[16] <http://www.eurobank.gr/online/HOME/generic.aspx?id=5&mid=851&lang=gr>

[17] **Ετήσια Οικονομική Έκθεση** για την Χρήση που Έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2012- Eurobank

[18] www.eurobank.gr

[19] www.bankofgreece.gr